

**HET
RIJNLANDS
OP KOERS
JAARVERSLAG 2009**

Inhoudsopgave

VOORWOORD 4

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT 5

BESTUURSVERSLAG 9

Algemeen 10

Bestuur en Management 11

Visie, missie en kernwaarden 12

Beleidsdoelstellingen en resultaten 2009 13

Human resources 17

Financiën en bedrijfsvoering 19

Huisvesting en facilitair 22

ICT 24

Horizontale verantwoording 25

Medezeggenschap 26

ONZE SCHOLEN 29

Rijnlands Lyceum Wassenaar 30

Rijnlands Lyceum Oegstgeest 36

Rijnlands Lyceum Sassenheim 41

International School of The Hague - 46

Primary School

International School of The Hague - 51

Secondary School

Rijnlands Education Worldwide 55

Eindresultaten 61

Summary in English 85

Voorwoord

Het jaarverslag 2009 heeft als titel meegekregen "Het Rijnlands Op Koers". Inhoudelijk sluit het jaarverslag daarmee aan op het strategisch plan Koers 2012 dat voor de beleidsperiode 2008-2012 werd ontwikkeld. Het jaarverslag beoogt aan allen die betrokken zijn bij de Stichting Het Rijnlands Lyceum en de daaronder ressorterende scholen informatie te verschaffen over de doelen die we ons gesteld hadden, de resultaten die behaald zijn en belangrijke ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan.

We kiezen er ook dit jaar weer voor om naast de formele verantwoordingsonderdelen op het gebied van onderwijs, personeel, organisatie en financiën, kleur te geven aan het verslag door interviews op te nemen met docenten van de scholen die het afgelopen jaar een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan innovatie en ontwikkeling binnen de eigen school. Het betreft aspecten als kwaliteit, duurzaamheid, aandacht voor bètavakken, internet en onderzoeksvaardigheden, tweetalig onderwijs en internationale activiteiten. Het levert een beeld op van de scholen en de buitenlandse vestigingen die volop in beweging zijn, die planmatig aan de eigen ontwikkeling werken en bovenal ook gelegenheid bieden aan medewerkers om zelf vorm te geven aan de ontwikkeling. Het mag duidelijk zijn dat Het Rijnlands er ook trots op is dat dergelijke initiatieven vanuit de onderwijsgeevenden zelf tot stand komen. "Op Koers" betekent niet dat alle gestelde doelen al zijn bereikt. Het betekent wel dat de stichting en de scholen planmatig en toekomstgericht werken om de gestelde doelen te bereiken, rekening houdend met financiële en maatschappelijke ontwikkelingen. De stichting en de scholen willen daarbij ook kritisch naar zichzelf kijken en bezien waar verbetering noodzakelijk is. Dit jaarverslag beoogt ook de discussie met alle belanghebbenden hierover te faciliteren. Graag nodigen we dan ook de medezeggenschapsraden, de ouderraden en externe stakeholders uit om actief het gesprek over dit verslag met elkaar, met de schoolleiding en het bestuur van de stichting te voeren.

dr. M.W. Knoester
Bestuurder

A photograph of two young women sitting on a red bench in front of a large window. The woman on the left is smiling and looking towards the camera. The woman on the right is seen from the side, looking towards the first woman. They are both wearing dark clothing and sneakers. The background shows a bright window with some greenery visible outside. A small orange horizontal bar is located in the top right corner of the page.

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van de Stichting Het Rijnlands Lyceum handelt in overeenstemming met de code van de VO-Raad Goed Onderwijsbestuur en anticipeert daarmee tevens op de invoering van landelijke wetgeving inzake good governance in het onderwijs.

De Raad van Toezicht ziet toe op de realisatie van de strategische doelen zoals deze zijn vervat in het strategisch plan Koers 2012. Daarnaast laat de Raad zich met grote regelmaat informeren over de financiële stand van zaken en reguliere beleidszaken. In het jaar 2009 heeft de Raad zich met name uitgebreid laten informeren over het dreigend tekort aan docenten en de maatregelen die het bestuur beoogde in het kader van de Functiemix. Ook tijdens de jaarlijkse vergadering met de rectoren is dit onderwerp aan de orde gekomen.

Formele goedkeuring verleende de Raad van Toezicht aan het jaarverslag 2008, de jaarrekening 2008, de begroting 2009, het directiereglement Rijnlands Education Worldwide (REW) en de vestiging van REW in Singapore.

De Raad van Toezicht is schriftelijk en mondeling geïnformeerd over een aantal beleidskwesties. Op het gebied van financiën betrof dit het afschaffen van de Capital Levy en de benchmark overhead. Op het gebied van personeelsbeleid werd de Raad geïnformeerd over de invoering van de Functiemix en het vraagstuk rond bevoegdheden van met name buitenlandse docenten. Ten aanzien van de strategische ontwikkelingen rapporteerde het bestuur over de voortgang van de realisatie van de doelstellingen verwoord in Koers 2012 en tevens omtrent het communicatiebeleid en de strategische positionering van het Rijnlands. Met de Raad werd tevens gesproken over wijzigingen in het medezeggenschapsreglement.

Met betrekking tot het onderwerp Kwaliteit informeerde het bestuur de Raad over de invoering van key performance indicators en over de Inspectieoordelen en slagingspercentages, alsmede de uitslag van een behaalde accreditatie. Het bestuur heeft tevens melding gemaakt van een kaderstellende beleidsnotitie op het gebied van Burgerschap. Op het gebied van ICT sprak het bestuur met de Raad over de voortgang rond de ICT-voorzieningen, de kosten van ICT en de security audit ICT. Met betrekking tot de ontwikkelingen op de scholen werd de Raad geïnformeerd over de beëindiging van de mavo-afdeling van het Rijnlands Lyceum Wassenaar, de ontwikkeling van een Europese afdeling aan de International School of The Hague (ISH),

de ontwikkelingen binnen Rijnlands Education Worldwide, de huisvesting van de ISH, de verbouwing in Oegstgeest en de aanvraag van de status van "nevenvestiging" voor de School voor Jong Talent en de ISH voor het Rijnlands Wassenaar.

De Raad van Toezicht van de Stichting Het Rijnlands Lyceum bestaat uit zes personen. De Raad van Toezicht kwam samen met de bestuurder driemaal regulier bij elkaar. Tevens is eenmaal overleg geweest met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR). De strategiecommissie (bestaande uit mw. Yao, de heren Den Hoed en Overdevest) heeft tweemaal met de bestuurder vergaderd. De financiële commissie (bestaande uit de heren Bosman en Wensing) heeft viermaal met de bestuurder en de controller vergaderd. Ten behoeve van de goedkeuring van het jaarverslag en de jaarrekening heeft de financiële commissie een vergadering gehad met de accountant, gevolgd door een vergadering met de gehele Raad van Toezicht. Het eigen functioneren van de Raad van Toezicht in 2009 is geëvalueerd in maart 2010.

De Raad van Toezicht heeft met leedwezen kennis genomen van het overlijden van zijn voorzitter, de heer Hans Dijkstal op 9 mei 2010. De heer Dijkstal was voorzitter van de Raad van Toezicht sinds het jaar 2007 en heeft zich in deze rol bijzonder verdienstelijk gemaakt voor de Stichting Het Rijnlands Lyceum en de daaronder ressorterende scholen.

De Raad van Toezicht heeft in zijn toezichthoudende rol kunnen vaststellen dat de Stichting Het Rijnlands Lyceum koersvast bouwt aan de toekomst, daarbij oog heeft voor een gezonde bedrijfsvoering, de kwaliteit levert die van een moderne onderwijsvoorziening mag worden verwacht en met het onderwijs een belangrijke maatschappelijke bijdrage levert.

F.H.J. Wensing

Waarnemend voorzitter Raad van Toezicht

Samenstelling Raad van Toezicht

dhr. H.F. (Hans) Dijkstal, voorzitter

Functie: oud-minister Binnenlandse Zaken

Benoeming: 01-02-2007

† 9 mei 2010

drs. F.H.J. (Frits) Wensing, waarnemend voorzitter

Functie: oud-directeur instituut Co-op HEAO, Hogeschool van Amsterdam

Benoeming: 12-04-2007*

Belangrijkste nevenfuncties:

Zie website www.rijnlandslyceum.nl

drs. G.C. (Ger) Bosman

Functie: adviseur

Benoeming: 30-10-2007*

ir. drs. T.W. (Tom) den Hoed

Functie: organisatie adviseur

Benoeming: 04-10-2007*

drs. J.F.M. (Jos) Overdevest

Functie: directeur Stichting Nyenrode

Benoeming: 30-10-2007*

mw. Q. (Qin) Yao MSc. MBA

Functie: Projectleider Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam

Benoeming: 31-05-2007*

* herkiesbaar voor een tweede periode

Stichting Het
Rijnlands
Lyceum

Wassenaar
Oegstgeest
Sassenheim
Den Haag

BESTUURS- VERSLAG

Algemeen

De Stichting Het Rijnlands Lyceum (SRL) is opgericht op 4 mei 1936 en is statutair gevestigd in Wassenaar. De stichting verenigt een viertal scholengemeenschappen op algemene grondslag en biedt Nederlands, tweetalig en internationaal onderwijs aan. Het betreft daarbij de volgende onderwijsniveaus: gymnasium, atheneum, havo, mavo (vmbo-tl) en onderwijsprogramma's met een internationale erkenning, het zogeheten middle years programme en het international baccalaureate programme.

Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest (RLO), het Rijnlands Lyceum Sassenheim (RLS) en het Rijnlands Lyceum Wassenaar (RLW) zijn Nederlandse scholen voor voortgezet onderwijs. De International School of The Hague (ISH)

biedt een doorlopend internationaal curriculum voor kinderen van 4 tot 18 jaar. De leerlingen van het internationaal georiënteerde voortgezet onderwijs (IGVO) van de ISH staan ingeschreven op het Brinnummer van RLW. De leerlingen van het internationaal georiënteerde primair onderwijs (IGBO), zijn ingeschreven op het brinnummer van de Haagse Schoolvereniging, een en ander op basis van een licentieovereenkomst.

Hieronder volgt een overzicht van het onderwijsaanbod van de verschillende scholen in het verslagjaar:

- het Rijnlands Lyceum Wassenaar: mavo (vmbo tl), havo, vwo, gymnasium, tweetalig onderwijs (tto) en het international baccalaureate (ib).
- het Rijnlands Lyceum Oegstgeest: havo, vwo, tweetalig onderwijs (tto). De school kent een internationale afdeling waarin het middle years programme (ib myp) wordt verzorgd en het international baccalaureate diploma programme (ib dp).
- het Rijnlands Lyceum Sassenheim: mavo (vmbo tl), havo, vwo en tweetalige vwo (tto)
- the International School of The Hague: het international primary curriculum (ipc), het middle years programme (ib myp) en het international baccalaureate (ib dp).

Rijnlands Education Worldwide verzorgde in 2009 Nederlands onderwijs in Cobham en Aberdeen (VK), Davos (Zwitserland), Muscat (Oman), Dubai, Sharjah, Mirdif en Abu Dhabi (Verenigde Arabische Emiraten). Op alle buitenlandse locaties gebeurde dit onder de naam "Rijnlands Lyceum".

De stichting Het Rijnlands Lyceum telde op 1 oktober 2009 4618 leerlingen (inclusief internationaal basisonderwijs) en per 31 december 2009 452 fte met in totaal 573 medewerkers. Rijnlands Education Worldwide telde op 31 december 2009 427 kinderen.

Bestuur en Management

Bestuur

dr. M.W. Knoester
bestuurder

Management scholen

Het Rijnlands Lyceum Wassenaar

Rector: drs. J. Leuiken
Conrector: mw. drs. J.M.E. Potter van Loon-Kraaij

Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest

Rector: drs. J.D.H. Swieringa
Conrector: mw. drs. J.T. Boomsma
Conrector internationale afdeling: drs. M.H. Hekkelman

Het Rijnlands Lyceum Sassenheim

Rector: mw. mr. A. Verkade
Conrector: ir. C.M. Achterberg
Conrector: J.M.J. Meijer
Conrector: drs. W.N. Visser
Conrector: mw. drs. P.G. van Albada
Conrector a.i.: drs. J. Janssens

The International School of The Hague

Principal Primary: G. Scott BEd
Principal Secondary: P. Kotrc MA
Director of Operations: P. Wijsman MIM

Hoofd financiën /controller a.i. (m.i.v. 3 maart 2010)

N. van den Berg

Visie, missie en kernwaarden

De Stichting Het Rijnlands Lyceum heeft in 2002 de volgende visie op het onderwijs vastgesteld:

Visie

De toekomst van een leerling wordt mede bepaald door zijn of haar opleiding. Dat brengt voor bestuur, rectoren en medewerkers een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Wij stimuleren leerlingen om een zo hoog mogelijk niveau te bereiken. Dat houdt ook in dat een leerling tussentijds naar een hogere opleiding kan doorstromen. Het bieden van goed onderwijs is onze kerntaak. Goed onderwijs is uitnodigend en uitdagend voor leerlingen en het onderwijsaanbod is breed. De school heeft ook een taak op het gebied van de culturele en maatschappelijke vorming. Wij vinden – in hun samenhang – alle vakken even belangrijk en beschouwen buitenschoolse activiteiten en excursies als onmisbaar in het schoolleven. Wij spelen in op de eisen van deze tijd. Daarom geven wij een internationale dimensie aan ons onderwijs. Voor internationale leerlingen bieden wij op drie scholen internationale onderwijsprogramma's. Op de scholen in Wassenaar, Oegstgeest en Sassenheim kunnen leerlingen tweetalig onderwijs volgen. Ook de overige leerlingen nemen we mee in de internationale oriëntatie die onze scholen kenmerkt. Behalve voor een diploma, leidt de school ook op voor het leven. De school draagt eraan bij dat leerlingen zich ontwikkelen tot volwassenen met normen en waarden, die sociale en maatschappelijke verantwoordelijkheid kunnen dragen. Daarvoor vinden wij het belangrijk dat leerlingen en medewerkers zich uitspreken en met elkaar van gedachten wisselen. Ontwikkelen gebeurt met vallen en opstaan; fouten maken hoort daarbij. De invloed van de school op leerlingen is groot. Onze medewerkers onderkennen dat. Het geeft hun de mogelijkheid om hun persoonlijke ambitie – wezenlijk bijdragen aan de ontwikkeling van jonge mensen – waar te maken.

Met de bovenstaande visie op onderwijs als uitgangspunt hanteert de stichting de volgende missie:

Missie

Ouders die de beste school voor hun kind willen, kiezen voor één van de Rijnlandse Lycea of de International School of the Hague. Leerlingen zijn er trots op dat zij leerling zijn van het Rijnlands Lyceum of van de International School of The Hague. Zij kijken later, als alumni, positief terug op hun schooltijd. De medewerkers

van de Rijnlandse Lycea en de International School zijn ambitieus. Zij ervaren de stichting als een uitstekende werkgever en blijven graag bij de stichting werken.

Kernwaarden

De stichting en de scholen werken vanuit gezamenlijke kernwaarden:

Ten aanzien van de organisatie als geheel (stichting en scholen):

- Openheid, tolerantie en respect.
- Respect voor verschillende levensbeschouwingen, denkwijzen en culturen.
- Ambitie.
- Innovatie, ondernemerschap en marktgerichtheid.
- Professionaliteit.
- Een lerende organisatie willen zijn.
- Gericht op het afleggen van verantwoording (op alle niveaus).
- Maatschappelijke betrokkenheid.

Ten aanzien van de leerlingen en het onderwijs:

- Onderwijskwaliteit die 'meer dan goed' is.
- Uitdaging van leerlingen tot het voor hen maximale niveau.
- Onderwijs gericht op uitdaging, nieuwsgierigheid en onderzoek.
- Een op ontwikkeling gericht pedagogisch klimaat.
- Heldere afspraken, normen en waarden die ook consequent worden nagekomen.
- Een positieve sfeer met wederzijds respect tussen leerlingen, medewerkers en ouders.
- Internationale oriëntatie.
- Gericht op de culturele en maatschappelijke ontwikkeling van de leerlingen.
- Een schoolklimaat waarin de leerling wordt gekend in een veilige leeromgeving.
- Gericht op de aansluiting vanuit het basisonderwijs en een sterke oriëntatie op de doorstroom naar het vervolgonderwijs.

Medewerkers zijn:

- Gemotiveerd en trots op de organisatie.
- Professioneel en ontwikkelingsgericht.

Beleidsdoelstellingen en resultaten 2009

Koers 2012

De beleidsdoelstellingen voor de periode 2008-2009 tot en met het schooljaar 2011-2012 zijn vervat in het strategisch document van de stichting Koers 2012. Ook de schoolplannen van de scholen zijn geënt op dit document. Hieronder informeren wij u over de beoogde doelstellingen voor 2009 en de resultaten die in het verslagjaar zijn geboekt.

Governance en medezeggenschap

Doelstelling: De stichting stelde zich ten doel de Code Goed Onderwijsbestuur VO en de VO Beloningsleidraad voor Bestuurders na te leven. Een tweede doelstelling betrof het werken op basis van managementafspraken (cyclische aanpak van doelstellingen en realisatie d.m.v. een strategisch plan, daaraan gekoppelde jaarplannen en schoolplannen, met een jaarlijkse verantwoording over de resultaten).

Resultaat: De code is goedgekeurd door de Raad van Toezicht en de beloningsleidraad wordt nageleefd. Voorts heeft de jaarlijkse evaluatie van de governance plaatsgevonden met de bestuurder en de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, alsook met de rectoren van de scholen. Het bestuur heeft met instemming van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad een wijziging aangebracht in het medezeggenschapsreglement om de medezeggenschap van de medewerkers van het centraal servicebureau te kunnen garanderen. Ook zij kennen nu een eigen medezeggenschapsraad en kunnen zich laten vertegenwoordigen in de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad. Voor het schooljaar 2009-2010 heeft het bestuur met de rectoren managementafspraken gemaakt. Deze worden in 2010 geëvalueerd.

Concurrerend werkgeverschap

Doelstelling: De stichting heeft zich ten doel gesteld beleid te ontwikkelen waarmee de scholen van de stichting zich kunnen positioneren als "concurrerend werkgever". Het beleid zou ondermeer zichtbaar moeten worden in de vorm van faciliterend taakbeleid voor jonge docenten, professionele ontwikkeling van docenten, bestending van de relaties met het Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs (t.b.v. instroom en competentieontwikkeling leerkrachten), mogelijkheden voor het werken op buitenlandse vestigingen, werving in het buitenland, creatieve personeelsinzet en creatief flankerend beleid. Ten slotte stelde de stichting zich ten doel ook beleid te ontwikkelen op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie.

Resultaat: Bij de realisatie van de genoemde doelstelling heeft de stichting gebruik kunnen maken van de landelijke ontwikkelingen gericht op het verbeteren van de positie van de docent, voortgekomen uit het Actieplan Leerkracht. In dit actieplan werden kortere salarislijnen voor onderwijzend personeel voorgeschreven, een herverdeling van LB, LC en LD functies voor onderwijsgeven (de zogeheten Functiemix). Tevens stelde de overheid extra scholingsmiddelen beschikbaar voor docenten om daarmee een hogere of andere onderwijsbevoegdheid te halen. Maar ook de CAO speelde een positieve rol. Er kwamen extra faciliteiten voor beginnende docenten naast werkdrukverlagende maatregelen voor alle docenten. De scholen van de stichting zijn alle actief bij de ontwikkeling van regionale initiatieven om studenten op te leiden voor het leraarsberoep. Daartoe onderhoudt de stichting nauwe banden met het ICLON van de Universiteit Leiden. Het Rijnlands onderscheidt zich voorts door de geïntensiverde mogelijkheden voor docenten om in het buitenland werkzaam te zijn, als gevolg van de integratie van de stichting Backershagen en de omvorming naar Rijnlands Education Worldwide. Ten slotte heeft de stichting ook werk gemaakt van haar communicatiebeleid met een vernieuwde personeelsadvertentie en compleet vernieuwde website een en ander op basis van een communicatieplan.

Strategisch personeelsbeleid

Doelstelling: In het verlengde van de doelstellingen ten aanzien van "concurrerend werkgeverschap" beoogde de stichting ook de basispersoneelsadministratie verder te ontwikkelen, kwantitatieve en kwalitatieve personeelsplannen op te laten stellen door de scholen, de nieuwe Functiemix (Actieplan Leerkracht) in te voeren en een geformaliseerde gesprekscyclus in te voeren. Dit alles ter voorbereiding op een strategisch personeelsbeleidsplan dat voor 2010 staat gepland.

Resultaat: De basisadministratie is gescreend op volledigheid, met name ten aanzien van de verklaring omtrent het gedrag (VOG) en de bevoegdheden van onderwijsgeven. Op beide punten bleek extra actie noodzakelijk. Op het gebied van bevoegdheden bleek met name ten aanzien van de bevoegdheden van internationale docenten sprake te zijn van achterstallig onderhoud. Het bestuur heeft hierover melding gemaakt bij de Onderwijsinspectie. Los daarvan moeten we vaststellen dat de Nederlandse regelgeving zich niet altijd verhoudt tot die van buiten Nederland.

Buitenlandse diploma's zijn niet een op een om te zetten naar de Nederlandse kwalificatiestructuur. Desalniettemin leidt de hernieuwde aandacht voor onderwijsbevoegdheden voor de stichting tot een aangescherpt wervingsbeleid in een overigens krappe internationale arbeidsmarkt. Ook het Nederlandse vestigingsbeleid voor kenniswerkers bleek in 2009 nog veel obstakels te kennen.

In 2009 kwam in goed overleg met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad een implementatieplan tot stand ten behoeve van de invoering van de Functiemix.

De scholen hebben vervolgens op basis van kwantitatieve formatieplannen en na overleg met hun MR-en de eerste tranche bevorderingen van LB naar LC gerealiseerd, een en ander op basis van nieuwe functieprofielen en conform de gestelde doelen. Voorwaardelijk voor de invoering van de Functiemix was een nieuw systeem van functionerings- en beoordelingsgesprekken. Een nieuwe gesprekscyclus was noodzakelijk om daadwerkelijk werk te kunnen maken van resultaatafspraken gekoppeld aan de nieuwe functies en de beoordeling ervan.

Bestuurs- en stafdienst

Doelstelling: Een belangrijk verbeterpunt voor de stichting betrof de managementinformatie voor de scholen in Nederland en de vestigingen van REW in het buitenland. Een tweede doelstelling betrof het algehele serviceniveau van het centraal servicebureau in de richting van de scholen en de afstemming over het dienstenpakket. Ten slotte beoogde de stichting de administratieve organisatie (inclusief de verplichtingenadministratie) op orde te brengen en wilde daarin voorzien door ondermeer de benoeming van een functionaris voor inkoop- en facilitymanagement (groot onderhoud), alsmede door de digitale verwerking van inkoopfacturen.

Realisatie: Aangezien de in 2009 gebruikte softwareapplicaties voor de personeels- en salarisadministratie niet toereikend bleken voor een complete informatievoorziening zowel intern als extern (DUO-Cfi) heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2010 over te stappen naar de salaris- en HR software van RAET. Hiermee kan in 2010 een belangrijke kwaliteitsslag worden gemaakt. Volgens plan heeft het bestuur per 1 maart 2009 een facilitymanager/inkoper aangesteld, die verantwoordelijk is voor de verplichtingenadministratie. Tevens is een begin gemaakt met de digitale verwerking van de inkoopfacturen via Contempus. Algehele invoering is nu beoogd voor het voorjaar 2010.

Ten aanzien van de kwaliteit van de dienstverlening door het centraal servicebureau heeft het bestuur een onderzoek geïnitieerd. De uitkomsten daarvan vormden voor het bestuur aanleiding om extern advies te vragen gericht op de managementstructuur van het bureau en de totstandkoming van service-level agreements (SLA). De uitkomsten van de adviezen zijn in het voorjaar van 2010 ter hand genomen.

Als onderdeel van de verbeteringslag die de stichting voor ogen heeft, heeft tevens een benchmarkonderzoek plaatsgevonden naar de "overhead". Het onderzoek werd uitgevoerd door Bureau Berenschot. Het betrof een landelijke benchmark onder schoolbesturen in het voortgezet onderwijs. De uitkomst van het onderzoek toonde aan dat de overhead van de Stichting Het Rijnlands Lyceum "gemiddeld" was.

Financiën

Doelstelling: De stichting had zich ten doel gesteld de financiële ratio's (streefcijfers) nader te duiden en prestatienormen vast te stellen. Daarnaast zou een financiële meerjarenraming beschikbaar moeten komen, alsmede een investeringsbegroting.

Realisatie: De financiële ratio's zijn opgesteld en werden in de controlrapportages gemonitord. In het verslagjaar zijn de financiële ratio's gelijk gebleven aan die van 2008. Ten aanzien van de financiële informatie zijn in het verslagjaar een financiële meerjarenraming en een investeringsbegroting toegevoegd aan de beschikbare rapportages. Daarnaast werd de begroting iets vereenvoudigd. Toch bleef er ontevredenheid over de inzichtelijkheid van de cijfers en de mate waarin er door bestuur en rectoren kon worden bijgestuurd op basis van de cijfers. Het bestuur heeft onder meer aan KPMG advies gevraagd hoe de transparantie verder kan worden verbeterd. Een en ander zal in het voorjaar van 2010 worden geëffectueerd.

Externe en interne communicatie

Doelstelling: Om tot een hernieuwd communicatiebeleid te komen had de stichting zich ten doel gesteld eerst via een themabespreking zicht te krijgen op de wensen en verwachtingen van de scholen. Daarna zou er een beleidsadvies worden opgesteld voor verbeterde interne en externe communicatie.

Realisatie: Op basis van een themabijeenkomst met de rectoren is een communicatiebeleidsplan ontwikkeld. Kern van de boodschap was dat er nog veel meer communicatiekracht kon worden ontleend aan de merknaam "Het Rijnlands" en uit de gezamenlijkheid van de scholen. Ondanks dat er in 2006-2007 was afgesproken dat de scholen zich binnen de groep in een zekere mate van autonomie konden ontwikkelen, zou het een gemiste kans zijn om niet meer van elkaars krachten gebruik te maken, ook in communicatief opzicht. Dit leidde tot de ontwikkeling van een nieuwe website voor de stichting, die als een belangrijke "portal" voor alle stakeholders zou moeten dienen. Daarnaast werd aandacht gegeven aan professionele jaarverslaggeving en verbeterde interne communicatie via een vernieuwde nieuwsbrief van de stichting.

Onderwijs: visie en aanbod

Doelstelling: Het bestuur van de stichting had zich ten doel gesteld met de rectoren de uitgangspunten van het onderwijs opnieuw te definiëren. Wat voor scholen willen wij zijn? Welke doelgroep bedienen wij? Vanuit welke visie en kernwaarden werken wij? Daarnaast wilde het bestuur met de rectoren een analyse maken van het onderwijslandschap waarin de scholen staan en welke positionering daarin verstandig was (inclusief kansen en bedreigingen). Daarbij zou in ieder geval een beleidskeuze worden gemaakt voor de mavo-afdeling in Wassenaar, nieuwe mogelijkheden in het buitenland, de capaciteit van de ISH, Europees onderwijs en nieuwe accenten binnen bestaande programma's (cultuur, Europa, sport e.d.).

Realisatie: In 2009 heeft een herbevestiging van de "visie op onderwijs" en de kernwaarden van waaruit wordt gewerkt plaatsgevonden. Dit werd verankerd in het jaarverslag 2008. Het positioneringsvraagstuk heeft in Wassenaar geleid tot een geleidelijke afbouw van de mavo-afdeling. De instroom was te gering om als voorwaardige mavo-afdeling bestaansrecht te hebben. Zie hiervoor ook de rapportage van het Rijnlands Wassenaar. Een belangrijke positioneringsvraag betrof ook de mogelijke start van het Europees Baccalaureaat als afdeling binnen de International School of the Hague. In januari 2009 kreeg Nederland in principe groen licht voor de vestiging van een type III Europese school in Den Haag. Het betrof een pilot voor drie jaar van de laatste twee jaar van het Europees voortgezet onderwijs. In december 2009 zou de formele accreditatie plaatsvinden. Eind november gaven de Europese organisaties in

Den Haag aan toch een voorkeur te houden voor een ander type Europese school dan die door het ministerie van OCW was beoogd en aangevraagd in Brussel. Daarbij zou niet alleen sprake moeten zijn van voortgezet onderwijs, maar ook van primair onderwijs. Tevens waren de organisaties meer geporteerd voor een eigenstandige school, dus los van de ISH, op structurele basis (type I of type II) in plaats van een experimentele basis (type III). Ook hechtte men er belang aan dat deze nieuwe school een echt Europees karakter zou krijgen. Dit betekent in ieder geval uitstel van twee jaar en een mogelijk andere organisatorische inbedding.

Rijnlands Education Worldwide heeft in het verslagjaar grote inspanningen gedaan om in een economische crisis het leerlingenaantal toch op peil te houden en zelfs de opening van een nieuwe vestiging (Singapore) te willen onderzoeken. Het plan is om deze vestiging in september te openen.

Kwaliteitszorg

Doelstelling: Ten aanzien van kwaliteitszorg beoogde het bestuur van de stichting een set van kwaliteitsindicatoren op te stellen waaronder leerling-, ouder- en personeelstevredenheid. Een tweede belangrijk doel was de keuze van iedere school en het centraal servicebureau voor een passend kwaliteitszorgsysteem.

Realisatie: Naast financiële kengetallen zijn ook key performance indicators (kpi's) opgesteld die voor het eerst in het jaarverslag 2008 werden gepresenteerd. Het bestuur sluit hiermee nauw aan bij de kengetallen zoals deze door de VO-raad worden gehanteerd in het nieuwe verantwoordingsmodel Vensters voor Verantwoording. Verdere aansluiting bij de Vensters wordt voorzien voor 2010, mede ten behoeve van een verbeterde horizontale verantwoording. Tevredenheidsonderzoeken zullen daar deel van uitmaken. Alle scholen hebben in het verslagjaar een keuze gemaakt voor een kwaliteitszorgsysteem en een externe partij die daarbij de ondersteuning verleent. Het centraal servicebureau zal zijn kwaliteitszorg enten op het INK-systeem en dit samen met de SLA's in 2010 implementeren.

Internationale profilering

Doelstelling: In Koers 2012 kiest de stichting bewust voor "internationalisering" als een van de belangrijkste onderscheidende kenmerken van scholen van Het Rijnlands Lyceum. Dat kenmerk behoeft echter nadere duiding, waardoor nieuwe ontwikkelingen of bestendinging van de huidige praktijk een beleidsmatige inbedding heeft. Ook de samenwerking met REW zou moeten worden geïntensiveerd.

Realisatie: De realisatie van deze doelstelling ligt in de tweede helft van de planningsperiode 2008-2012. Desalniettemin is het 25-jarig bestaan van de internationale scholen in Oegstgeest en Den Haag aangegrepen om een start te maken met deze discussie. Dit vond plaats in de vorm van een feestelijke conferentie op de International School of the Hague op 6 november.

Burgerschapsvorming

Doelstelling: Het doel van het bestuur was om de discussie over burgerschapsvorming te starten en tot een beleidskader te komen voor de scholen.

Realisatie: De scholen zijn sinds de planvorming rond dit onderwerp druk in de weer met de "maatschappelijke stage". Op de ISH en RLO is ook al jarenlang ervaring opgebouwd met de zogeheten community service. Het bestuur heeft daarnaast in overleg met de rectoren een beleidsnotitie opgesteld die voor de scholen dient als beleidskader en waarbinnen zij de burgerschapsvorming kunnen realiseren. Het bestuur heeft daarbij geen inhoudelijke keuzes gemaakt, omdat dit past bij de inhoudelijke deskundigheid, eigenheid en verantwoordelijkheid van de scholen zelf, maar heeft gekozen voor een richtinggevend document dat als handvat dient voor de scholen. Dit moet in samenspraak met medewerkers, ouders en leerlingen leiden tot uitwerkingen in het curriculum en een beschrijving in het schoolplan.

Human resources

Afdeling Personeel en Organisatie

Het in 2008 opgestarte project "de basis op orde" is in 2009 voortgezet. De personeelsdossiers zijn bijgewerkt en de verklaringen van goed gedrag (VOG's) zijn aanwezig. De ambtsjubilea zijn eveneens bijgewerkt en in het kader van de Wet BIO (beroepen in het onderwijs) is goede voortgang geboekt bij het beoordelen en vastleggen van de bevoegdheden. Daarnaast is in het Personeelshandboek het aantal processen uitgebreid. Op de International School of The Hague heeft het geformuleerde relocation-beleid er voor gezorgd dat de overkomst en start van de vele nieuwe medewerkers vanuit het buitenland meer gestructureerd is verlopen (huisvesting, vergunningen, verzekeringen enz). Najaar 2009 is gestart met een trainingstraject op het gebied van kennis van de CAO en arbeidsrecht voor alle medewerkers van de afdeling P&O. Na het vertrek van het hoofd P&O in het najaar van 2009, is gewacht met het aantrekken van een nieuw hoofd P&O, totdat de nieuwe organisatiestructuur was besproken en vastgesteld.

Groei van de organisatie

Het totale aantal medewerkers van de Stichting is in 2009 toegenomen van 544 naar 573. Over het hele jaar hebben 93 medewerkers de organisatie verlaten en zijn er 122 medewerkers toegetreden. Afgezien van de locatie Oegstgeest heeft er op alle locaties een gestage groei plaatsgevonden. Formatief heeft er in 2009 een groei plaatsgevonden van 433 formatie-eenheden (fte) naar 453 fte. Deze groei met 20 fte is enigszins lager dan de groei in 2008. In 2008 heeft een groei plaatsgevonden van 35 fte (van 392 fte naar 427 fte). De verhouding man/vrouw is ten opzichte van 2008 in 2009 gewijzigd van 43% man en 57% vrouw naar: 41% man en 59% vrouw. Dit is het gevolg van zowel een grotere uitstroom als een lagere instroom van mannen ten opzichte van de in- en uitstroomcijfers van de vrouwelijke medewerkers. Er heeft een stijging plaatsgevonden van zowel het aantal medewerkers met een tijdelijke aanstelling als met een vaste aanstelling. Ten opzichte van 2008 is de verhouding tijdelijke aanstelling / vaste aanstelling met 1% toegenomen, van 24,5% naar 25,5%. De gemiddelde werktijdfactor is in het verslagjaar met 0,01 fte toegenomen van 0,783 fte naar 0,793 fte.

De gemiddelde leeftijd voor onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel is gelijk gebleven ten opzichte van 2008 en bedraagt 44 jaar voor het onderwijsgevend en 46 jaar voor het onderwijsondersteunend personeel. Die van de directie is enigszins gestegen (van 52 jaar in 2008 naar 54 jaar in 2009).

Werving van docenten

De stichting heeft zich in 2009 als een concurrerend werkgever gepresenteerd in de vorm van aansprekende arbeidsmarktcommunicatie op basis van een daarvoor ontwikkeld plan voor externe en interne communicatie. Als eerste actie is een nieuwe advertentie ontworpen met als thema voor 2009: "Het Rijnlands groeit". Ook andere wervingskanalen worden steeds intensiever benut. Tevens is de website met een nieuwe moderne vormgeving hierop aangepast. Ook in 2009 is weer een groot aantal nieuwe docenten ingestroomd als gevolg van de jaarlijkse wervingsactie. Uiteindelijk zijn over heel 2009 74 docenten uitgestroomd en 91 nieuwe docenten ingestroomd. De totale formatie voor medewerkers in een docentfunctie is in 2009 toegenomen van 310 fte naar 324 fte. Door de toenemende krapte op de arbeidsmarkt wordt het voor bepaalde functies steeds lastiger om de juiste kandidaten te vinden. Dit geldt onder andere voor de exacte vakken en de talen Duits en Engels. Een vervolg op de ingezette arbeidsmarktcommunicatie, maar ook de inzet van andere P&O-instrumenten zal volgend jaar een verdere bijdrage aan de oplossing hiervan moeten gaan geven.

Actieplan "Leerkracht van Nederland"

Op basis van de in de CAO 2008-2010 vastgelegde afspraken is in 2009 een eerste belangrijke stap gezet in het realiseren van de afspraken in het kader van de Functiemix. In de zomer van 2009 is het implementatieplan met betrekking tot de Functiemix afgerond en in overleg met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad vastgesteld. In de verschillende scholen zijn vervolgens veel gesprekken gevoerd om tot een goede uitvoering te komen van de gemaakte afspraken. Dit heeft uiteindelijk geleid tot met name een groei van de medewerkers in LC van 60,7 fte naar 92,81fte en een afname in LB van 153,1 fte naar 142,7 fte.

Echter, als gevolg van een relatief grote uitstroom van LD-docenten heeft een afname plaatsgevonden van medewerkers in de LD-schaal van 60,73 fte naar 57,11 fte. In navolging van de CAO-afspraken is binnen de scholen het taakbeleid besproken en vastgesteld en voor

beginnende docenten zijn de afspraken omtrent taakvermindering ingevoerd. Vanaf 1 augustus 2009 heeft iedere docent een trekkingsrecht gekregen van 24 klokuren op jaarbasis (op basis van een fulltime aanstelling). De meerderheid van de docenten heeft voor het afgelopen jaar gekozen voor het omzetten van het trekkingsrecht in een financiële vergoeding. HR-cyclus / Functionerings- en beoordelingsgesprekken In het verlengde van de implementatie van de Functiemix is ook het beleid ten aanzien van het voeren van functionerings- en beoordelingsgesprekken aangepast. Ook het voeren van POP- en loopbaangesprekken is hierin meegenomen.

Detachering

Met ingang van 1 augustus 2008 zijn er met de Stichting Fioretti Teylingen afspraken gemaakt dat voormalige onderbouwleerlingen, maar ook leerlingen uit havo 4 en havo 5 van de locatie Duinzigt (Oegstgeest) van deze stichting, hun havo-opleiding kunnen voortzetten op het Rijnlands Oegstgeest. In het kader van deze afspraken zijn in 2009 zeventien docenten gedetacheerd vanuit de Stichting Fioretti Teylingen naar het Rijnlands Oegstgeest.

Ww / re-integratie

In 2009 ontvingen dertien ex-medewerkers een ww-uitkering. Als werkgever is het Rijnlands volgens artikel 72a van de WW verantwoordelijk voor de re-integratie.

Arbozorg en Ziekteverzuim

De maatregelen afgesproken naar aanleiding van de uitgevoerde risico-inventarisatie- en evaluatie (RIE) in 2008 zijn in 2009 verder opgepakt en uitgevoerd. In het kader van de vaste jaarlijkse opleidingscyclus, heeft de afdeling P&O opnieuw de coördinatie van de opleidingen in het kader van de bedrijfshulpverlening gecoördineerd. Ten opzichte van 2008 is het gemiddelde ziekteverzuimpercentage (exclusief zwangerschap) in 2009 gedaald van 3,7% naar 3,48%. Afgezien van een kleine stijging in Oegstgeest is de daling op alle scholen zichtbaar. De meldingsfrequentie is in deze periode, behalve bij de ISH Secondary en het Centraal Service Bureau, bij alle organisatieonderdelen gedaald. Dit heeft geleid tot een lichte daling van de gemiddelde meldingsfrequentie van 1,48 naar 1,46 per werknemer. De meldingsfrequentie is het aantal nieuwe verzuimmeldingen per werknemer. Ten opzichte van de landelijke cijfers voor het VO-onderwijs liggen de ziekteverzuimpercentages ruim onder het landelijk gemiddelde en de meldingsfrequentie ligt er iets boven.

De landelijke gegevens worden sinds 2007 in opdracht van de VO-raad verzameld. Vanaf 2004 is de landelijke trend ten aanzien van het verzuim in het voortgezet onderwijs een dalende. Vanaf 2006 zijn de cijfers nagenoeg stabiel. De meldingsfrequentie neemt wel in enige mate toe.

Verzuim percentages Onderwijzend Personeel en Directie; Landelijk gemiddelde *

Jaar	Verzuimpercentage	Meldingsfrequentie
2007	5,0	1,7
2008	5,1	1,7

*cijfers afkomstig van het arboadviescentrum voor het voortgezet onderwijs

Verzuim percentages Onderwijs Ondersteunend Personeel; Landelijk gemiddelde *

Jaar	Verzuimpercentage	Meldingsfrequentie
2007	5,8	1,4
2008	5,8	1,4

*cijfers afkomstig van het arboadviescentrum voor het voortgezet onderwijs

Financiën en bedrijfsvoering

Staat van Baten en Lasten (enkelvoudig) 2009 met ter vergelijking de cijfers van 2008

	2009 (realisatie) €	2009 (begroot) €	2008 (realisatie) €	
<i>Baten</i>				
3.1	Rijksbijdragen	28.869.097	25.962.034	23.207.186
3.5	Overige baten	10.545.258	9.723.196	9.989.441
3	Totaal baten	39.414.355	35.685.230	33.196.627
<i>Lasten</i>				
4.1	Personeel	27.911.856	27.173.761	24.016.242
4.2	Afschrijving	1.116.121	818.000	849.092
4.3	Huisvesting	2.397.667	1.809.500	1.724.705
4.4	Instellingslasten	7.441.684	4.867.896	5.056.479
4	Totaal lasten	38.867.328	34.669.157	31.646.518
	Saldo Baten en Lasten	547.027	1.016.073	1.550.109
5.1	Financiële baten	16.312	20.000	51.851
5.5	Financiële lasten	282.059	0	223.735
	Financieel resultaat	-265.747	20.000	-171.884
	Enkelvoudig resultaat 2009	281.280	1.036.073	1.378.225
	Resultaat deelneming	-69.027	51.835	nvt
	Resultaat 2009	212.253	1.087.908	1.378.225

1 Exploitatieresultaat

Het enkelvoudige exploitatieresultaat 2009 van de Stichting het Rijnlands Lyceum bedraagt € 281.280. Het resultaat 2009 is € 1,16 miljoen lager dan het resultaat 2008. Het lagere resultaat 2009 is met name veroorzaakt door de initiële kosten van de invoering van het nieuwe managementinformatiesysteem en een voorziening voor groot onderhoud.

2 Analyse van het resultaat

Baten

Het Rijnlands Lyceum groeit! Hierdoor stijgen de Rijksbijdragen. Over 2009 bedraagt deze toename € 5,66 miljoen. Deze toename wordt grotendeels veroorzaakt door de positieve ontwikkeling van de leerlingaantallen. Voor het bestrijdingsjaar 2009 (teldatum 1 oktober 2008) bedroeg de toename 451 leerlingen ten opzichte van de teldatum 1 oktober 2007. Daarnaast zijn de overheidsbijdragen positief beïnvloed vanwege € 0,5 miljoen aan subsidies ter verbetering van de kwaliteit van het VO-onderwijs, en € 1,5 miljoen voor lesmateriaal (schoolboeken). Met de subsidie voor de 'gratis schoolboeken' is het Ministerie van OCW in 2009 gestart.

Personele kosten

De personele kosten zijn in 2009 met € 3,9 miljoen gestegen, oftewel met 16,1%. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van het personeel met 10% als gevolg van de groei van de leerlingaantallen en de personele kosten ad € 0,66 miljoen (2,8%) voor het inhuren van docenten van het Teylingen College vanwege de overname van de havo-leerlingen van deze school. Het effect van de CAO op de loonkostenstijging is ruim 2%. De kosten naar aanleiding van de invoering van Richtlijn 660 op de Jaarverslaggeving, waarbij sprake is van een verplichte voorziening voor jubileumuitkeringen, bedraagt € 0,21 miljoen, ofwel 0,9%.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn met € 0,26 miljoen gestegen. De oorzaak hiervan is, dat pas in 2009 op de investeringen uit 2008 een vol jaar wordt afgeschreven en door extra investeringen à € 2,5 miljoen in 2009.

Huisvesting

In 2008 bestond nog het voornemen om de 'voorziening groot onderhoud' in 2009 af te bouwen. Echter, bij nadere overweging is ten behoeve van het jaar 2009 besloten niet het afschrijvingssysteem op basis van de componentenbenadering in te voeren. Vanaf 2009 wordt dan ook weer op basis van meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) van de scholen de systematiek van de 'voorziening groot onderhoud' gecontinueerd. Om die reden is aan de voorziening per 31 december 2009 een bedrag van € 0,38 miljoen gedoteerd. Dit bedrag is begrepen onder de post Huisvestingskosten, en vormt samen met de stijging van reguliere huisvestingskosten de totale stijging van € 0,67 miljoen.

Instellingskosten

De instellingskosten over 2009 zijn met € 2,4 miljoen gestegen ten opzichte van 2008. Grotendeels, voor een bedrag van € 1,48 miljoen, is dit veroorzaakt door een stijging van € 0,73 miljoen aan ICT initiële kosten en € 0,75 miljoen ten behoeve van een voorziening vanwege het managementinformatiesysteem. Verder zijn vanwege de invoering van de 'gratis schoolboeken' in 2009 de kosten van leermiddelen met € 0,73 miljoen gestegen.

3 Risicomanagement

De Stichting Het Rijnlands Lyceum besteedt aandacht aan risicomanagement. In principe verschijnen er maandelijkse financiële rapportages, naast kwartaalrapportages. De kwartaalrapportages bieden tevens inzicht in de formatieontwikkeling in relatie tot de leerlingaantallen. In 2009 heeft de stichting een manager aangesteld ten behoeve van inkoop en facilitymanagement, die verantwoordelijkheid draagt voor de verplichtingenadministratie. De controller heeft met dit instrument zicht op de grotere, meerjarige contracten en de financiële verplichtingen die daaruit voortvloeien. De stichting beschikt voorts over een financiële meerjarenplanning met scenario's voor een ongunstige, normale en gunstige leerlingontwikkeling. De stichting stuurt voorts strak op de financiële en personele kengetallen. Het bestuur heeft ten behoeve van een gezonde financiële bedrijfsvoering een aantal keuzes gemaakt op het gebied van ICT en huisvesting die weliswaar het resultaat over 2009 beïnvloeden, maar uiteindelijk zullen leiden tot een beter rendement en een minder risicovolle financiële situatie. In het kader van risicomanagement heeft de stichting gekozen voor de digitale verwerking van inkoopfacturen (scanning en autorisatie volgens een vooraf gedefinieerde autorisatiematrix). Daarnaast heeft het bestuur een security audit laten uitvoeren op de ICT systemen.

4 Bapo

Een eventuele voorziening die met ingang van 2010 conform richtlijn RJ 660 zou moeten worden gevormd, is in afwachting van verdere ontwikkeling van de regelgeving achterwege gebleven. Voor wat betreft de voorziening Spaarbapo blijft het saldo bevroren, zoals dit ook in 2008 het geval was. Indien de stand was aangepast aan de actuele situatie per 31 december 2009, zou er een vrijval van € 0,1 miljoen hebben plaatsgevonden.

5 Weerstandsvermogen en kapitalisatiefactor

Voor het voortgezet onderwijs is in 2007 door het ministerie van OCW aangegeven dat indien het weerstandsvermogen groter is dan 45%, in het jaarverslag toegelicht dient te worden hoe met de 'overmaat' in de toekomst zal worden omgegaan. Bij een weerstandsvermogen onder de 10% kan mogelijk sprake zijn van te weinig reserves, waardoor de continuïteit in gevaar kan komen. Ook in de situatie van 'ondermaat' dient in de jaarrekening een toelichting te worden opgenomen.

Het weerstandsvermogen van het Rijnlands Lyceum uitgedrukt als percentage per 31 december 2009 bedraagt 16,5%. Over 2008 was dit 15,4%. De conclusie is dat dit percentage zich 6,5% boven het minimum bevindt, hetgeen positief kan worden geïnterpreteerd.

Op advies van commissie Don is de kapitalisatiefactor als nieuwe indicator geïntroduceerd. De definitie van deze factor is genuanceerder dan de definitie van het weerstandsvermogen. De commissie Don hanteert een bovengrens van 35% tot 60%, afhankelijk van de omvang van de organisatie. Deze factoren bedragen voor onze organisatie respectievelijk 39,8 % voor 2009 en 41,9% voor 2008.

6 Resultaat deelneming

Per 1 januari 2009 heeft de Stichting Het Rijnlands Lyceum de Backershagen BV als 100% deelneming verkregen.

Het totale vermogen per die datum bedroeg € 1.157.142.

Het negatieve exploitatieresultaat 2009 bedraagt

-/- € 69.027. Dit verlies is per 31 december 2009 in mindering van genoemd vermogen gebracht. Per 31 december 2009 bedraagt het eigen vermogen € 1.088.115.

Huisvesting en facilitair

Huisvesting

In 2009 is er frequent overleg geweest tussen de Stichting Het Rinlands Lyceum en de gemeente Den Haag over het masterplan Kijkduin. In dit plangebied streeft de gemeente naar herinrichting op de terreinen van wonen, werken, verkeer, culturele voorzieningen en recreatie. Binnen dit plan neemt de ISH een belangrijke plaats in. Los van het feit dat de ISH in dit gebied als "landmark" gepositioneerd wordt is er sprake van een groei van het aantal leerlingen. Op dit moment is de leerlingentoeename dusdanig dat besloten is om vier noodlokalen te gaan plaatsen op het parkeerterrein tegenover de sportzalen. Mocht de leerlingenaanwas in de komende jaren nog verder toenemen dan wordt uitbreiding van het bestaande pand overwogen.

In dit zelfde kader van leerlingengroei heeft het RLO in Oegstgeest een bouwaanvraag bij de gemeente ingediend voor een grootschalige in pandige verbouwing van de centrale hal in de school. Achterliggende gedachte is om meer verblijfsruimte te creëren voor de leerlingen tijdens de pauzes. Deze mogelijkheid van in pandige verbouwing is ontstaan doordat de gemeente Oegstgeest geen gebruik meer maakt van de sporthal Oegstgeest, waardoor het totale vloeroppervlak van de kantine van de sporthal bij de centrale hal van de school getrokken kan worden. Tegelijkertijd zal de centrale hal een "face-lift" ondergaan waardoor de school weer een moderne uitstraling krijgt. De locaties Wassenaar en Sassenheim hebben in 2009 op

het gebied van verbouwingen een rustig jaar. Het RLW en RLS hebben zich beperkt tot onderhoud van de gebouwen. In 2009 is begonnen met het maken van een meerjaren-onderhoudsplanning (MJOP) door de locaties ISH en RLW. De locaties RLS en RLO hebben hun MJOP's bijgesteld. Voor een goed onderhoud van alle gebouwen is het van groot belang om aan de hand van de MJOP's te bepalen wat er aan onderhoud moet gebeuren. Door in een vroeg stadium de bijbehorende kosten in kaart te brengen kunnen daartoe voorzieningen worden gevormd. Deze keuze heeft ook voor de jaarrekening 2009 gevolgen gehad.

Inkoop

Het afgelopen jaar heeft de stichting een tweetal Europese aanbestedingen gedaan. Het betreft hier de schoonmaakcontracten voor de locaties Den Haag en Oegstgeest. Het NIC (Nederlands Inkoop Centrum) heeft dit proces begeleid. Europese aanbestedingen vereisen een goede voorbereiding, omdat fouten in het aanbestedingsdocument tot grote gevolgen kunnen leiden. In overleg met het NIC is gekozen voor een "niet-openbare aanbesteding". Dit houdt in dat bedrijven die niet aan bepaalde eisen voldoen, uitgesloten worden van deelname. Voor beide scholen hebben uiteindelijk vijf schoonmaakbedrijven een offerte uitgebracht.

Op het gebied van papiervoorziening is het bestaande contract opgebroken en zijn de prijzen in het voordeel van de stichting aangepast. Ook op het terrein van de afvalverwerking is het bestaande contract herzien en zijn er nieuwe prijsafspraken voor de komende drie jaar gemaakt. Uiteraard tegen gunstiger condities.

Binnen de stichting is men het afgelopen jaar begonnen met het digitaliseren van de facturen. Een onderdeel binnen het hele proces van digitaliseren is het contract- en documentbeheer. Dit staat voor 2010 gepland. In het afgelopen half jaar is er hard gewerkt om het bestaande archief volledig in kaart te brengen met als resultaat dat er nu meer inzicht is in kosten, expiratedata en verantwoordelijkheden. Door op termijn deze contracten-documenten te digitaliseren ontstaat voor de locatie de mogelijkheid om de eigen contracten in te zien op basis van toegangscode. Alle originele stukken zullen in het archief van het centraal servicebureau worden opgeslagen. Door een koppeling met de facturering te maken is het mogelijk per begrotingsjaar de totale onderhoudskosten aan het begin van het jaar inzichtelijk te hebben.

Duurzaamheid

Binnen de Stichting Het Rijnlands Lyceum is steeds meer oog voor duurzaamheid. Hand in hand met dit begrip gaat het begrip cradle-to-cradle. Beide begrippen hebben betrekking op het voorzichtig omgaan met het milieu en het verbruik van door de natuur voortgebrachte producten. In schoolverband denken we dan al gauw aan papierverbruik, afvalverwerking, schoonmaak, ICT en het hergebruiken van producten. Het door de stichting afgesloten papiercontract is op basis van het FSC-keurmerk. Hiermee verplicht de leverancier zich om aan herplanting te doen. Het inzamelen van afval gebeurt gescheiden. Papier wordt apart van het huisvuil opgehaald.

Daarnaast wordt meer afval in één keer opgehaald zodat CO₂ uitstoot minder is. De schoonmaakbedrijven zijn verplicht om milieuvriendelijke producten te gebruiken. De stichting streeft er verder naar om haar inkopen bij die partijen te doen die zich houden aan milieuafspraken. Van enkele meubelleveranciers is bekend dat zij hun producten cradle-to-cradle maken. Dit houdt in dat alle onderdelen van het materiaal hergebruikt kunnen worden. Bij de aanschaf van nieuw school- en kantoormeubilair zal de stichting hier alert op zijn. Ook laat de stichting onderzoeken of het energieverbruik door computers kan worden gehalveerd. Verder zijn alle locaties voorzien van hoogfrequent verlichting waardoor het stroomverbruik teruggebracht is. Ook in 2010 zal de stichting ontwikkelingen op het terrein van duurzaamheid blijven volgen.

Een belangrijke beleidsdoelstelling voor 2009 betrof de implementatie van het Schoolmanagementsysteem, een softwarematige oplossing die een aantal bedrijfsapplicaties aan elkaar koppelt en het bestuur en de rectoren op een gestructureerde wijze van managementinformatie voorziet. Het betreft de volgende applicaties: het @VO leerlingvolgsysteem, de roosterapplicatie Untis, het

financiële softwarepakket van Unit4, en de software van Unit4 ten behoeve van de personeels- en salarisadministratie. De start van de implementatie vond plaats op 1 januari 2009 en door het jaar heen zijn er in de verschillende scholen onderdelen van het systeem geïmplementeerd en in gebruik genomen. De scholen konden daarbij zelf prioriteiten stellen en het tempo van de implementatie bepalen. Zo kregen de ouders in de scholen in Wassenaar en Oegstgeest via het web toegang tot de cijfers van hun kinderen en de ouders van de ISH verkregen inzicht de aanwezigheid van hun kinderen. Daarnaast werd een documentmanagementsysteem in gebruik genomen voor de hele stichting, werd financiële informatie ontsloten voor bestuur en rectoren en kon de facturatie van de schoolgelden en ouderbijdragen via het systeem verlopen.

Een van de belangrijke argumenten om het beheer van de ICT uit te besteden was het kunnen waarborgen van kwaliteit, bedrijfszekerheid en kostenreductie. Voor de periode 2007-2012 was een jaarlijkse exploitatie voorzien van € 1.440.000. In 2008 betrof het een totale exploitatie van € 1.240.760. Met een dergelijk kostenniveau bleef de stichting landelijk gezien op een gemiddeld niveau, blijkend uit de uitgevoerde benchmark Overhead door Berenschot.

In 2009 waren de kosten echter gestegen. Het bestuur heeft inmiddels beleidsmaatregelen getroffen om de kosten voor de langere termijn weer naar het oorspronkelijke niveau terug te brengen. Een van de maatregelen betreft de overgang naar RAET voor het HR- en salarissysteem per 1 januari 2010 en de keuze voor webbased @VO per 1 januari 2011.

Om zicht te krijgen op het beveiligingsniveau van het uitbestede ICT beheer heeft het bestuur door KPMG een security audit laten uitvoeren. De uitkomsten daarvan worden in 2010 verwacht.

Horizontale verantwoording

De ouderparticipatie in de scholen van de Stichting Het Rijnlands Lyceum is traditioneel groot. Los van de formele vertegenwoordiging van de ouders in medezeggenschapsorganen en de (niet-bindende) voordracht die Nederlandse en internationale ouders mogen doen voor een lid in de Raad van Toezicht, kennen de verschillende scholen diverse vormen van ouderparticipatie zoals oudercommissies, ouderraden, curatoria, de parent association (PA) op de ISH-Secondary en de parent-teacher association (PTA) van de ISH-Primary. Deze rijkdom aan ouderparticipatie is een belangrijk kenmerk van de scholen van de Stichting Het Rijnlands Lyceum en wordt vanuit de schoolleidingen gestimuleerd. Het Jaarverslag van de Stichting Het Rijnlands Lyceum wordt aan alle leden van de verschillende gremia uitgereikt en er wordt gelegenheid geboden om daarover de dialoog te voeren.

Klachtenafhandeling

In 2009 ontving het bestuur van de stichting een klacht die ter behandeling is voorgelegd aan de rector van de betreffende school. Een tweede klacht betrof een leerling die ingeschreven staat bij een van de Rijnlandse Lycea, maar feitelijk onderwijs geniet als VAVO-leerling op een ROC. In 2009 zijn geen klachten voorgelegd aan de Landelijke Klachtencommissie.

Medezeggenschap

Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

In 2009 heeft de GMR verder gewerkt aan het meedenken met de bestuurder over het verbeteren van het onderwijs, de organisatie en de financiële aspecten die daarbij horen. Dankzij de openheid van de bestuurder kon de GMR zijn rol als medezeggenschapsorgaan ook echt waarmaken. Die openheid hield ook in dat de zaken die niet goed liepen aan de orde werden gesteld. De bestuurder en de medewerkers van het servicebureau hebben geprobeerd zo gedegen en zo transparant mogelijke informatie aan de GMR te verstrekken. De organisatie van het servicebureau, de samenwerking met de rectoren en de raad van toezicht en de financiën kwamen regelmatig aan de orde. De GMR is dankzij de goede samenwerking in staat geweest zijn werk te doen en heeft naar zijn mening een positief aandeel gehad in het verder versterken van de stichting.

In 2009 heeft de GMR vijf maal vergaderd, steeds in aanwezigheid van de bestuurder, soms ook van de controller. Daarnaast is de financiële commissie enkele malen bijeen geweest. Dit betrof steeds voorbereidend werk over de begroting, de jaarrekening en over de kwartaalcijfers. Daarna werd steeds in de plenaire vergaderingen de zaak formeel afgehandeld. Zo werden de jaarrekening 2008 en de begroting 2010 behandeld. De begroting was keurig op tijd, wat de afgelopen jaren geregeld niet het geval was. De GMR heeft verder ingestemd met het toevoegen van een vertegenwoordiger van het servicebureau aan de GMR. Dat betekende wel dat de stemwaardering veranderd moest worden om de stemverhouding gelijk te houden. Een commissie binnen de GMR heeft een en ander onderzocht en naar ieders tevredenheid opgelost. Ook is de GMR betrokken geweest bij het bespreken van de functiemix en hoe die binnen de stichting geïmplementeerd wordt. De personeelsgeleding heeft zich daartoe laten adviseren door een externe partij. Het verloop van de implementatie komt in menige vergadering aan de orde. De honorering voor (G)MR werkzaamheden is besproken en vastgesteld. Personeel, ouders en leerlingen kunnen zich daarmee beroepen op een compensatie voor hun inspanningen. In juni werd weer de jaarlijkse bijeenkomst gehouden met de Raad van Toezicht. Er werd onder andere gesproken over kwaliteitszorg, samenwerking tussen de scholen onderling, professionalisering van de medewerkers en de organisatie en over communicatie. Ook kwam de rol van de Raad van Toezicht zelf aan de orde.

De GMR kan terugkijken op een jaar waarin de raad zich verder ontwikkeld heeft tot een meedenkend orgaan in een stichting die vanuit een gedegen beleid een transparante organisatie heeft gecreëerd die financieel gezond is geworden.

H. Kroon

Voorzitter Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

Medezeggenschapsraad Internationaal Primair Onderwijs / ISH Primary MR

The ISH Primary MR meets on a monthly basis, in the presence of the ISH Primary Principal and Director of Operations. During each meeting, there is an agenda with a number of fixed points. These include the review and approval of the minutes of the previous meeting, the review and update of an action list, the Principal's report and items received from the Stichting. Most of the monthly meetings agendas are focused on specific topics and may require additional information and preparation by the members. Some of these topics include the financial situation and budget planning, review and update of the school development and formation plan, review and update of different accreditation processes and other more long-term issues. Specific items discussed in 2009 included a new management structure for the ISH Primary, safety arrangements in the school, the working relationship between the ISH Primary and the central office and issues affecting daily operations such as ICT and cleaning.

Once approved, the minutes are published on the ISH website and are available to the parents via the school office on request. Parents and staff members are always welcome to attend MR meetings.

Meetings are run in a very positive and constructive way. Parent and staff members of the MR strive to work towards the common goal of maintaining and continuing to improve the quality of education offered to our students. In order to facilitate this, the ISH Primary management brings forward many issues and questions to the MR, some of which, according to its legal framework, do not require consultation or discussion with the MR. This encourages an open and constructive working relationship that is highly appreciated by the MR. At least twice a year, the MR meets with the Bestuurder in order to further develop their relationship with the Stichting and to discuss services provided by Het Rijnlands Lyceum to the school.

The MR continues to keep up-to-date with current legislation and practices through a programme of training provided by AOB. The specific focus for training in 2009 was Functiemix and its implications for our school.

Throughout the course of 2009, agenda items have varied but a consistent element has been the considerable academic success of the school and its high profile internationally. The area giving most cause for concern has been external ICT support, and the MR continues to assist the school in seeking improvement in this area. For 2010 the MR looks forward to working with the Stichting, school management and outside services providers to more clearly define our roles with a common vision towards continuing improvement in all areas including ICT, Finance and Human Resources in order to ensure the best possible working and learning environment for our staff and students.

K.J. Kruijsse

Chairman Primary MR

ONZE SCHOLEN

Rijnlands Lyceum Wassenaar

A. Strategie

Het handelen van het Rijnlands Lyceum Wassenaar wordt bepaald door de strategische ambitie om:

- de kwaliteit en de opbrengsten van de lessen en aan de lessen gerelateerde activiteiten voortdurend te verbeteren;
- de school en de afdelingen binnen de school te profileren o.a. door het aanbieden van talentprogramma's op het terrein van kunst, sport en science;
- goed en helder met stakeholders, onder wie in de eerste plaats de ouders, te communiceren;
- authentiek te zijn in public relations en wervingsactiviteiten;
- de internationale dimensie - waaronder het tweetalig onderwijs inclusief het IB en het onderwijs in de moderne vreemde talen - te versterken;
- intensief samen te werken met partners in en buiten het onderwijs;
- het voorzieningenniveau voor leerlingen en medewerkers 'up to date' te houden;
- medewerkers uit te dagen en te faciliteren om ambities passend bij de school waar te maken;
- medewerkers aandacht, respons en waardering te geven;
- een gedegen beleid te voeren op het terrein van formatie en financiën.

Het strategisch beleid van het RLW sluit aan bij Koers 2012, het beleidsplan van de Stichting Het Rijnlands Lyceum. Een strategisch belangrijke koersbepaling in 2009 is het besluit om met ingang van het schooljaar 2010-2011 de instroom van vmbo-tl-leerlingen te beëindigen. Dit besluit is genomen na afstemming met de bestuurder en met de unanieme instemming van de medezeggenschapsraad.

Dit besluit heeft breed draagvlak gevonden bij de medewerkers. Aan de basis van het besluit ligt een uitvoerige analyse, waarvan de hoofdconclusie is dat het historische verloop van de instroom vmbo-tl-leerlingen en de prognoses voor de toekomst onvoldoende zijn voor het in stand houden van deze afdeling. De school zal voor de huidige vmbo-tl leerlingen het vmbo-tl-programma tot en met het schooljaar 2012-2013 aanbieden.

De keuze om verder te gaan als school voor vwo en havo is zeer bepalend voor het strategisch beleid van de komende jaren. Dit zal gericht zijn op groei van beide afdelingen door verdere verhoging van kwaliteit en verdieping van het aanbod.

B. Onderwijs

B.1 Kwaliteit

Inspectie

In het 'Rapport van Bevindingen' (d.d. 12-1-2009) betreffende het reguliere onderzoek op het Rijnlands Lyceum Wassenaar concludeert de Inspectie van het Onderwijs dat "de kwaliteit van het onderwijs op het Rijnlands Lyceum Wassenaar, afdeling vmbo-tl, havo en vwo op orde is". De Inspectie schrijft: "De school (heeft) het vertrouwen van de Inspectie van het Onderwijs. De Inspectie heeft geen reden om het toezicht te verscherpen."

Opbrengsten

De opbrengstenkaart 2010 van de Inspectie toont de volgende gegevens:

- Rendement onderbouw is bovengemiddeld: de percentages "leerlingen in leerjaar 3 zonder zittenblijven" zijn: havo 100%, vwo 99% (mavo niet vermeld).
- De opbrengsten "van 3e leerjaar naar diploma zonder zittenblijven" zijn voor mavo en havo gemiddeld, voor het vwo bovengemiddeld: 85%-75%-79%.
- Het verschil tussen het cijfer schoolexamen en centraal examen is voor havo gering en voor mavo en vwo groot.
- Het opbrengstenoordeel voor de afdeling mavo werd als onvoldoende aangemerkt. Dit was het gevolg van het geringe leerlingenaantal waardoor de statistische waarde van de opbrengsten negatief zijn beïnvloed. De mavo-afdeling is in afbouw.
- Het kwaliteitsoordeel (2009) (kwaliteit en naleving voorschriften) per onderwijssoort is voor alle afdelingen voldoende (bron website Inspectie).
- Conform de regelgeving publiceert de school de onderwijsresultaten jaarlijks in de Schoolgids. Belangrijke gegevens daaruit zijn:
  - De percentages geslaagden in 2009: mavo 90%, havo 89%, vwo 96%.
  - Het percentage bevorderde leerlingen in de brugklas 2008/2009: 99%.
  - De percentages bevorderde leerlingen 2008/2009 in de voorexamenklassen: mavo 96%, havo 74%, vwo 94%.

Waardering door ouders

De school kent vormen van ouderparticipatie in de vorm van vertegenwoordiging van ouders in de medezeggenschapsraad en de ouderraad. De directie en de medezeggenschapsraad werken – elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en rol – constructief samen.

De directie heeft zich ten aanzien van de besluitvorming gehouden aan de adviezen en instemming van de MR. De ouders zijn verder vertegenwoordigd door het bestuur van de ouderraad en de klassenouders. Het bestuur van de ouderraad overlegt gedurende het jaar regulier met de directie. De klassenouders komen vier maal per schooljaar bijeen met het bestuur van de ouderraad en de schoolleiding. De nadruk ligt daarbij op het overleg van de afdelingsleider (lid schoolleiding) en de klassenouders van de betreffende leerlaag. De MR en het bestuur van de ouderraad hebben aan het einde van het schooljaar hun waardering voor de resultaten van de school kenbaar gemaakt. De leerlingen zijn vertegenwoordigd in de leerlingenraad, de MR en het Centraal Bestuur (leerlingenvereniging).

Waardering door de gemeenschap

De school is goed ingekaderd in de gemeenschap. De school werkt hecht samen met de buurt (vereniging) en de gemeente. De school heeft zich gepresenteerd in het kader van de Millenniumdoelstellingen van de Gemeente Wassenaar. Het RLW onderhoudt goede contacten met de basisscholen in Wassenaar, o.a. door het aanbieden van het verrijkingsproject en activiteiten in het kader van de Dag van de Talen. Op schoolleiderniveau zijn er korte lijnen naar de andere vo-scholen in Wassenaar en de basisscholen. De Wassenaarse OnderwijsRaad is het overlegorgaan van alle scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs in Wassenaar, de schooladviesdienst en de wethouder onderwijs. De rector van het RLW is voorzitter van dit overleg. Het RLW is daarnaast lid van het Samenwerkingsverband Leiden Voortgezet Onderwijs.

Onderwijskundige ontwikkelingen

Sinds 2008 kent de school de OnderwijsOntwikkelingsGroep (OOG). Deze commissie bestaat uit docenten en schoolleiders. OOG doet voorstellen ter verbetering van het didactisch en pedagogisch handelen van de school. Deze voorstellen zijn verzameld in de Notitie 'Met het OOG op morgen!'. De voorstellen worden uitgewerkt door werkgroepen en worden opgenomen in het nieuw te schrijven Schoolplan. De vier kernpunten zijn:

- Actualisering van de coherente schooldidactiek vanuit het motto 'vrij, niet stuurloos'.
- Werken vanuit leerling-profielen per afdeling met oog voor een goede determinatie.
- De doorlopende leerlijn in de basisvaardigheden rekenen en taal.
- Borging schoolexamen en versterking CE-resultaten.

Het RLW wil zijn positie nog verder versterken door zich sterk te profileren als talentschool voor havo en vwo-leerlingen. In het kader daarvan kunnen sinds twee jaar brugklasleerlingen deelnemen aan het kunstprogramma op de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten. In 2009 zijn talentprogramma's voor brugklassers op het gebied van sport en science ontwikkeld. Het RLW is in 2009 Universumschool geworden. Om het bètaprofiel van de havo te versterken is besloten om vanaf havo 4 het vak Natuur, Leven en Technologie aan te bieden. Deze uitbreiding van de lessentabel wordt in de startfase gefinancierd uit de aan het Universumprogramma gekoppelde subsidie.

Kwaliteitsonderzoek

De school laat zich op het onderwerp kwaliteitszorg adviseren door het Bureau Van Beekveld en Terpstra. Dit bureau bereidt een kwaliteitsnulmeting voor gericht op het primaire proces. Dit in voorbereiding op het Schoolplan 2010-2014.

Internationalisering

De internationale dimensie is kernpunt in het curriculum van het RLW. Deze komt tot uitdrukking in o.a. het tweetalig onderwijs, public speaking, model United Nations en samenwerkingsverbanden met scholen in Engeland en Zuid-Afrika. Het RLW neemt actief deel aan activiteiten van het Europees Platform.

B.2 Ontwikkeling leerlingenaantallen

Sinds 2008 groeit het leerlingenaantal gestaag. De aantallen van de afgelopen jaren waren: 674 (2007), 692 (2008), 742 (2009). Ook de aanmelding voor de brugklassen laat een positieve tendens zien: 101 (2007), 137 (2008), 150 (2009). Het voorlopig aantal aanmeldingen brugklas 2010 is 153. Ook hier is sprake van groei, immers de aanmelding voor 2010 betreft de twee afdelingen havo en vwo in plaats van drie afdelingen in het verleden. Naar verwachting zal het totale aantal leerlingen het volgend schooljaar licht stijgen.

“Wat mensen misschien niet weten is dat het Rijnlands Wassenaar in Nederland een van de pioniers is geweest op het gebied van tweetalig onderwijs.”

Na dertien jaar academisch onderzoek is Cocky de Wolf in 2007 terechtgekomen op het Rijnlands in Wassenaar, waar ze nu de coördinator is van het Tweetalig Onderwijsprogramma. “Ik heb ook op andere scholen gesolliciteerd, maar hier voelde het meteen goed: de relatief kleine omvang van de school, de mensen, de betrokkenheid bij het vak.”

Na haar eerste jaar ontstond de mogelijkheid om de plek op te vullen van de vertrekkende coördinator TTO. Daar maakte ze graag gebruik van. “Wat mensen misschien niet weten is dat het Rijnlands Wassenaar in Nederland een van de pioniers is geweest op het gebied van tweetalig onderwijs. Op dit moment volgt van alle brugklassers bij ons op school ongeveer tweederde het tweetalig onderwijsprogramma. Dat is ver boven het gemiddelde van andere scholen die tweetalig onderwijs aanbieden. Onze vooruitstrevende positie willen we behouden. Daarom zijn we nu bezig met een fikse professionaliseringsslag.” Een van de doelstellingen is om het onderwijs vakoverstijgender te maken. Die aanpak past in de Angelsaksische onderwijs traditie, waar het Nederlandse onderwijs volgens De Wolf nog veel van kan leren. “Een simpel voorbeeld

hiervan is dat het onderwerp technisch tekenen bij biologie gecombineerd wordt met een opdracht voor tekenles. Goede samenwerking tussen docenten is een vereiste. Daarnaast is het van belang de kwaliteit te bewaken. Daar hoort het werven van goed personeel bij. “Gezien het eisenpakket is dat nog wel eens lastig.”

Tweetalig onderwijs biedt leerlingen grote voordelen in het vervolgonderwijs. Universiteiten en hogescholen worden internationaler en studeren in het buitenland wordt ook steeds gemakkelijker. Maar het TTO-onderwijs biedt meer voordelen dan een betere beheersing van het Engels. Dit blijkt volgens De Wolf als in VWO4 de leerlingen een presentatie moeten geven: De TTO-leerlingen gaat dit veel beter af, omdat meer nadruk is gelegd op het spreken in het openbaar. ‘Public speaking’ is zelfs een apart vak. Daarin moeten ze bijvoorbeeld lesgeven in het Engels op hun oude basisschool. Twee jaar op rij heeft onze school finalisten geleverd voor een wedstrijd Public Speaking in Groot-Brittannië.” Lachend voegt ze er aan toe: “Het is slechts een kwestie van tijd voor ook andere scholen gaan inzien welke voordelen onze lesmethode biedt.”

COCKY DE WOLF

A woman with brown hair, wearing a bright blue button-down shirt and dark pants, stands in a classroom. She is holding a green biology textbook with the word 'BIOLOGIE' visible on the cover. The background features a bulletin board with various educational posters, including one titled 'in a Middle age Town' and another with 'THE MIDDLE AGES'. A sign on the wall to the left reads 'THE STATES NAVY'.

**TWEETALIG
ONDERWIJS:
MEER DAN
ONDERWIJS IN
TWEE TALEN**

C. Personeel en Bedrijfsvoering

Ontwikkeling formatie

De totale formatie:

2008-2009	54,15 fte
2009-2010	57,24 fte

De formatie aan lessen:

schooljaar 2008-2009	986 lessen
schooljaar 2009-2010	1035 lessen

De formatie onderwijzend personeel
(inclusief afdelingsleiders):

2008-2009	41,98 fte
2009-2010	44,15 fte

De formatie onderwijsondersteunend personeel (oop):

2008-2009	10,17
2009-2010	11,12

De formatie afdelingsleiders:

2008-2009	1,72 fte
2009-2010	1,86 fte

De Formatie directie is gelijk gebleven: 2 fte

Funciemix

Het RLW heeft de invoering van de zogeheten 'Funciemix' gezien als een kans het beloningssysteem voor docenten te verbeteren en de kwaliteit van het onderwijs een impuls te geven. Op basis van de door de Stichting Het Rijnlands Lyceum vastgestelde generieke functieprofielen en de bekostigingsgegevens heeft de directie op schoolniveau met instemming van de medezeggenschapsraad voor het functiegebied LC de eisen, de taakgebieden, de vacature-omvang en de sollicitatie- en beoordelingsprocedure vastgelegd. De in het najaar 2009 gerealiseerde promotie van LB naar LC is 7,09 fte. Ten opzichte van het streefgetal LC (+ 12,20 fte per 31-12-2011) ligt het RLW goed op koers.

Werving en Publiciteit

Het werving- en publiciteitsprogramma van het RLW blijkt succesvol. Met een duidelijke huisstijl, opvallende campagnes, intensieve contacten met de basisscholen en hartelijke open dagen en informatieavonden weet het RLW een groot publiek te bereiken. De eigen medewerkers en leerlingen spelen een belangrijke rol in de productie van het wervingsmateriaal. Dit zorgt voor een grote mate van authenticiteit. Bovendien worden door deze werkwijze de kosten beperkt.

Huisvesting

Op het terrein van huisvesting is in 2009 het project 'kunstgrasveld' gerealiseerd. Dit project is gefinancierd uit sponsoring. De school heeft in overleg met het Centraal Stafbureau een technisch en facilitair gebouwbeheerder aangesteld. Er is opdracht gegeven voor het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan. De oudere gebouwdelen (1939 en 1952) eisen veel onderhoud.

ICT

In de aanschaf van leermiddelen is veel aandacht uitgegaan naar de installatie van smartboards.

Financiën

Financieel is het RLW in het verslagjaar binnen budget gebleven. De jaarrekening sloot af met een batig saldo. Dit saldo was ongeveer €90.000 lager dan begroot als gevolg van de toegenomen ICT kosten.

D. Verantwoording

Kwaliteitsgelden

De school organiseert een groot aantal activiteiten passend bij de beleidsprioriteiten in de Kwaliteitsagenda VO. Deze betreffen de beleidsprioriteiten "taal" (remedial teacher), "verbetercultuur" (werkzaamheden OOG), "Burgerschap", "Uitblinken" (aanstelling verrijking-coördinator, pre-university, lapp-top, junior TU Delft, studie-uitwisselingen, debating, bètaprojecten, verrijking-programma groep 8).

Passend onderwijs

De school bereidt zich voor op de aanstaande wetgeving betreffende passend onderwijs door oriëntatie op de initiatieven van het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Leiden en door afstemming van verder te ontwikkelen beleid met de basisscholen en andere scholen voor voortgezet onderwijs in Wassenaar.

Maatschappelijke stage

Net als in de twee voorgaande jaren heeft de school de maatschappelijke stage georganiseerd. De school heeft over de ontvangen subsidie apart verantwoording afgelegd aan de daartoe aangewezen instantie (SenterNovem, per 1-1-2010: Agentschap NL).

Gratis lesmateriaal

De school heeft voor het eerst de regeling 'gratis schoolboeken' uitgevoerd. Dit is naar wens verlopen. De boekenlijsten zijn nauwkeurig gecontroleerd op doelmatigheid en kosten. Er is sprake van een geringe overschrijding van de kosten. Deze is geheel toe te schrijven aan de groei van het aantal leerlingen en de financiering op basis van t-1.

Samenwerkingsverbanden

De school participeert in een groot aantal samenwerkingsverbanden van uiteenlopende aard. Dit zijn gezamenlijke projecten met het wetenschappelijk onderwijs (o.a. Universiteit Leiden, TU Delft), het hbo en het mbo. Met de Hogeschool van Beeldende Kunsten, Muziek en Dans, en in het bijzonder met de daarvan deel uitmakende School voor Jong Talent, heeft het RLW een samenwerkingsconvenant voor samenwerking op het gebied van onderwijs, personeel en administratie. Zie de volgende paragraaf voor een inhoudelijk verslag van het werk van de School voor Jong Talent.

School voor Jong Talent

De Hogeschool van Beeldende Kunsten, Muziek en Dans is er al vele jaren van overtuigd dat het uiterst noodzakelijk is om te investeren in jonge mensen die zeer getalenteerd zijn op het gebied van de dans, muziek of beeldende kunsten. De School voor Jong Talent is daarvan het meest verregaande voorbeeld. Op de School voor Jong Talent, die in 2007 haar 50-jarig jubileum vierde, combineren kinderen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar hun reguliere school voor basisonderwijs, vmbo, havo en vwo, met een intensief voortraject op het gebied van de dans, muziek en/of beeldende kunsten. Na dit traject stromen zij meestal door naar het hoger kunstonderwijs en velen gaan daarna een internationale carrière op het gebied van de kunsten tegemoet. De Hogeschool van Beeldende Kunsten, Muziek en Dans is de enige Hogeschool in Nederland die deze faciliteit biedt. Zelfs in Europees verband zijn er slechts enkele vergelijkbare scholen te vinden. Vanaf 2006 worden de leerlingen voortgezet onderwijs ingeschreven via het Rijnlands Lyceum Wassenaar.

Dit heeft een tweeledig doel: enerzijds vallen de leerlingen in deze constructie onder de juiste formeel juridische structuur (WVO), anderzijds kunnen de School voor Jong Talent en het Rijnlands Lyceum een verregaande inhoudelijke samenwerking vormgeven.

Op dit moment staan er ongeveer 125 leerlingen voortgezet onderwijs ingeschreven via het Rijnlands Lyceum Wassenaar. In 2006 bezocht Inspectie van het Onderwijs de School voor Jong Talent. Er was voor Inspectie geen aanleiding af te wijken van het "basisarrangement" met betrekking tot het toezicht hetgeen inhoudt dat de school slechts éénmaal in de vier jaren bezocht zal worden. De eindexamenresultaten van de School voor Jong Talent zijn uitstekend te noemen: in de eindexamenjaren 2006 tot en met 2009 heeft er slechts één leerling het diploma niet behaald.

Rijnlands Lyceum Oegstgeest

A. Strategie

In het verslagjaar is de samenwerking tussen Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest en Stichting Teylingen-Duinzicht voortgezet. De samenwerking betekende een extra instroom van 72 leerlingen in 4 havo. Bestuurlijk is nader overleg gevoerd over het vervolg van de samenwerking na afloop van de afgesproken tweejarige detachingsperiode (eind schooljaar 2009-2010).

De detachingsconstructie zal per 1 augustus 2010 worden beëindigd. Een optimale doorstroom van leerlingen van de Duinzigt Mavo naar het Rijnlands Lyceum Oegstgeest blijft echter gegarandeerd.

In 2009 heeft het Stedelijk Gymnasium Leiden aan de rand van Oegstgeest (ter plekke van de Groenordhallen) een tweede school in gebruik genomen. Het betreft hier een volwaardig gymnasium dat zich met name presenteert als keuzealternatief voor leerlingen uit de noordelijke randgemeenten en Oegstgeest. Enig negatief effect hiervan op de instroom bij het Rijnlands Lyceum Oegstgeest is bij de aanmelding voor het schooljaar 2009-2010 vooralsnog niet merkbaar. Desalniettemin neemt het belang voor het Rijnlands Lyceum Oegstgeest om zich met de tweetalige afdeling sterk te profileren als de moderne variant van het gymnasium hierdoor alleen maar toe. Kritische factor blijft daarbij het onverminderd kunnen beschikken over Engelstalige of tweetalige docenten. In het verslagjaar heeft RLO de samenwerking met de opleidingsinstituten Bitep- Utrecht en WTTP-Leiden onverminderd voortgezet. Bij aanvang van het schooljaar 2009-2010 konden drie WTTP docenten worden aangesteld. Met het oog op de verdere ontwikkeling van de taalbeheersing van zittend personeel werd in 2009 een CLIL-docent (Content Language Integrated Learning) aangesteld. Hiermee biedt RLO structurele in-company ondersteuning op het gebied van de Engelse taalbeheersing.

B. Onderwijs

B.1 Kwaliteit

Onderwijsontwikkeling

Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest heeft in het verslagjaar het aanbod ervaringsgericht onderwijs in de onderbouw verder uitgebreid met de introductie van Bèta Studio. Naast het al bestaande Art-Studio en Sport-Studio completeert Bèta Studio het curriculaire aanbod ervaringsgericht onderwijs in de vrije ruimte van de basisvorming. De programma's worden gedurende de eerste drie

leerjaren van de opleiding verplicht gevolgd door alle leerlingen. Het Studio-aanbod wordt door de onderwijsinspectie aangemerkt als adequaat aanvullend programma "dat inspeelt op keuzen en vaardigheden van leerlingen".

Onderwijsopbrengsten

RLO is in het verslagjaar 2009 niet bezocht door de onderwijsinspectie. De opbrengstenkaart 2010 laat een onderbouwendement zien van 88% in de havo-afdeling en 94% in de vwo-afdeling. Onvertraagd van derde leerjaar naar diploma leverde voor de havo-afdeling het percentage van 67 op en voor de vwo afdeling 89. De opbrengsten werden voor beide afdelingen op alle onderdelen met "voldoende" beoordeeld.

Voor het eindexamen van mei 2009 slaagde 84% van de vwo-kandidaten en 88% van de havo-kandidaten. Het havo slaagpercentage dient evenwel te worden uitgesplitst naar eigen leerlingen en leerlingen van Duinzigt (niet door RLO onderwezen). Het slaagpercentage voor de eigen havo-leerlingen was 94%. Van de Duinzigt leerlingen slaagde 86%. De eindexamenleerlingen van het Internationaal Baccalaureaat scoorden een percentage van 90%.

Waardering door ouders

Naast de inmiddels gebruikelijke resonansgesprekken met ouders en leerlingen zijn in het verslagjaar in samenwerking met het dagelijks bestuur van de ouderraad voorstellen ontwikkeld waarmee de communicatie tussen school en ouders nog effectiever kan verlopen. In de nieuwe structuur sluit de ouderraad volledig aan bij de teamstructuur van de school. Daarmee is een platform ontwikkeld waarop vertegenwoordigende ouders direct overleggen met afdelingsleiders. Daarnaast is in het verslagjaar het SMS in gebruik genomen. Ouders krijgen hiermee online inzicht in de onderwijsresultaten van hun kinderen.

Maatschappelijke waardering

RLO organiseerde in 2009 voor het vijftiende achtereenvolgende jaar de grote goede doelen actie Aktie Paardenkracht. Leerlingen verrichtten betaalde werkzaamheden ten behoeve van onderwijsprojecten in de derde wereld. In 2009 werd ruim € 25.500 bij elkaar gebracht voor onderwijsprojecten in Kenia.

In samenspraak met de gemeente Oegstgeest en maatschappelijke stagemakelaar IDOE werden in 2009 nadere voorbereidingen getroffen met betrekking tot de verplichte maatschappelijke stage per 1 augustus 2011. Bij wijze van pilotproject organiseerde RLO drie contactdagen met

Welzijn Ouderenwerk Oegstgeest. Aan de nieuw aangestelde coördinator maatschappelijke stage werd de opdracht verstrekt voor het schooljaar 2009-2010 stage-activiteiten te organiseren voor de jaarlagen 1 tot en met 4.

Kwaliteitsonderzoek

In het verslagjaar is in samenwerking met adviesbureau HMC Onderwijs een kwaliteitsonderzoek ingericht dat in het eerste kwartaal van 2010 zal worden afgenomen onder alle ouders. In het onderzoek worden alle vragen meegenomen die door de VO-raad in het project "Vensters voor Verantwoording" worden aangereikt.

Internationale dimensie

In het verslagjaar is het effect van de internationale financiële crisis duidelijk merkbaar geweest bij de aanmelding en de herinschrijving in de internationale afdeling van de school. Daarmee is de aanvankelijke groei in het schooljaar 2008-2009 (van 235 naar 246 leerlingen) geheel teniet gedaan. Op 1 oktober 2009 telde de internationale afdeling 215 leerlingen. De financiële crisis vertaalde zich zowel in minder aanmeldingen als in minder herinschrijvingen. Meer dan normaal werden ouders van leerlingen binnen de internationale afdeling gerepatriëerd.

Desalniettemin bepaalt de internationale afdeling, in combinatie met de nog steeds groeiende tweetalige afdeling van het vwo (totaal 620 leerlingen), in hoge mate het internationale profiel van de school. Talenreizen naar London, Finnborough, Barcelona en Nice zijn inmiddels vaste onderdelen van de internationale programma's. In toenemende mate wordt geïntegreerd deelgenomen aan Model United Nations, Leiden Model United Nations, BBC Speaking Awards, BBC Writing Awards en internationale olympiades. RLO was in 2009 zeer succesvol bij de deelname aan de jaarlijkse internationale wiskundecompetitie, georganiseerd door The International Schools Mathematics Teachers Foundation. Leerling Maaïke van der Plas (5 TTO) won de prestigieuze BBC Young Writers Award voor haar essay "Pulling Acceptance across the Threshold". Voorts organiseerde RLO 2009 voor de derde maal met groot succes de Dag van de Talen; 350 basis-schooll leerlingen namen aan deze dag deel.

RLO vierde in 2009 het 25-jarig bestaan van de internationale afdeling; sinds de introductie van het internationaal Baccalaureaat in 1984 heeft het Rijnlands Lyceum Oegstgeest gestaag gebouwd aan het internationale profiel. Op tal van terreinen wordt de internationale dimensie thans concreet ervaren door nagenoeg alle leerlingen van de school.

B.2 Ontwikkeling leerlingenaantal

Het positieve herstel van de instroom uit 2008 werd in het verslagjaar 2009 zelfs overtroffen. RLO realiseerde de hoogste instroom van brugklasleerlingen in de 54 jaar van zijn bestaan. Per teldatum 2009 waren 233 leerlingen toegelaten tot de school, van wie er 117 kozen voor het reguliere brugjaar en 116 voor de tweetalige brugklas. Uit dit spectaculaire herstel blijkt hoezeer het vertrouwen in de school is toegenomen sinds de introductie van het nieuwe onderwijsmodel in het schooljaar 2005-2006. Op 1 oktober 2009 telde de school in totaal 1.351 leerlingen, onder wie 37 VAVO leerlingen. De internationale afdeling telde op 1 oktober 2009 215 leerlingen.

C. Personeel en bedrijfsvoering

Formatieontwikkeling

In het verslagjaar is de directieformatie ongewijzigd gebleven (3 fte). De OOP-formatie daalde van 23,6 naar 22,4 fte. De OP formatie stabiliseerde in het verslagjaar op het niveau van 77,12 fte (exclusief detacheringen Duinzigt (5,91 fte). RLO is het schooljaar 2009-2010 van start gegaan zonder vacatures. 8,66 fte vacatureruimte werd vervuld door dertien nieuwe collega's, allen bevoegd of daarvoor studierend.

Werving en publiciteit

In het verslagjaar werd het budget voor werving en publiciteit gehandhaafd op het niveau van € 100.000,-.

Huisvesting

Door het groeiend leerlingenaantal (toename 250 leerlingen sinds 2007) neemt de druk op de leerlingverblijfsruimten van de school toe. Met betrekking tot de lesruimten is in de (ver-) nieuwbouw van 2007 rekening gehouden met groei. Aan de beschikbare vierkante meters binnenverblijfsruimte is evenwel niets toegevoegd. In overleg met het Bestuur is besloten de centrale verblijfsruimte uit te breiden middels aanhechting van de bestaande sporthalkantine. Hiermee wordt 150 vierkante meter aan de centrale hal toegevoegd.

De aanpassing zal in 2010 worden gerealiseerd.

ANNE LAMERS

BÈTA STUDIO:
BÈTA, MAAR
DAN ANDERS

“Zo weten ze beter waar ze aan beginnen als ze straks een profiel kiezen.”

In Oegstgeest is, als aanvulling op de specialistische programma's Art Studio en Sport Studio, in 2009 de Bèta Studio opgericht. Leerlingen uit de brugklas en tweede klas kunnen in dit project proeven aan bètavakken. Volgens Anne Lamers, coördinator van het project en biologiedocente, was na de sterk ontwikkelde culturele component op school nu de bètakant aan de beurt.

“We kregen alle vrijheid in het inrichten van de lessen. Daarom besloten we om juist die onderwerpen aan bod te laten komen waar in de reguliere lessen eigenlijk geen ruimte voor is. We zijn begonnen met wiskunde, scheikunde, biologie en informatiekunde. Daar is later sterrenkunde bijgekomen.” In Bèta Studio kunnen kinderen zelf kiezen met welke vakken ze kennismaken. Bij biologie wordt forensisch onderzoek gedaan: zelf vingerafdrukken afnemen, een verdachte opsporen op basis van bloedgroep, een moord oplossen. Bij scheikunde is het proefjes doen en een witte jas aan. “Dat is voor die jonge kinderen heel stoer.”

Een van de uitgangspunten is dat leerlingen in een vroeg stadium op een positieve manier in aanraking komen met bètavakken. Zo weten ze beter waar ze aan beginnen als ze straks een

profiel kiezen. Maar het werkt ook tegen de hardnekkige vooroordelen over bètavakken, zoals dat ze saai zijn of heel moeilijk.

“Dat effect merkten we bijvoorbeeld al bij wiskunde. In het eerste blok was de les wiskunde het minst gewild. Maar de kinderen die meededen reageerden zo enthousiast, dat het nieuws zich al snel door de school verspreidde dat wiskunde wel cool was. Dat konden we het tweede blok al aan de aanmeldingen merken.”

Voor de kinderen zijn de lessen binnen Bèta Studio vaak een aangename verrassing. Ook de docenten reageren erg positief. “Al is het voor hen ook een uitdaging, omdat ze geen rapportcijfer hebben als stok achter de deur om de motivatie bij de kinderen erin te houden. Het moet ze blijven boeien.”

“Nu we een tijdje bezig zijn denk ik: het is nog leuker om Bèta Studio meer vakoverstijgend te maken. Door onderwerpen te kiezen waarmee je de link kan leggen naar bijvoorbeeld zowel scheikunde als informatiekunde, zoals bij het oplossen van een moord.

Dan wordt het voor de kinderen een nog waardevollere ervaring. En het kan, maar dan moeten we er met zijn allen voor gaan.”

ICT

RLO heeft in 2009 het SMS opengesteld voor leerlingen en ouders. Ouders hebben daarmee online inzicht in de onderwijsresultaten en de absenties van hun kinderen. De e-mailmodule van SMS is een effectief communicatief instrument gebleken waarmee ouders de weg wordt gewezen naar communicatie (brieven, uitnodigingen, aankondigingen) die in SMS is geplaatst.

Financiën

RLO sluit het verslagjaar af met een batig saldo dat ruim € 150.000 hoger ligt dan begroot. Een en ander hangt samen met de verhoogde instroom.

D. Verantwoording

Kwaliteitsgelden

In het verslagjaar ontving RLO € 80.500 additionele subsidie in het kader van de kwaliteitsgelden VO. Het bedrag is geheel ingezet ten behoeve van de lees- en rekenvaardigheid in de onderbouw, de introductie van Bèta Studio en de deelname aan Junior Science Lab (totaal 0,9 fte).

Maatschappelijke stage

Het ontvangen bedrag ten behoeve van de voorbereiding op de verplichte maatschappelijke stage per 1 augustus 2011 was voor 2009 € 56.600. Het bedrag is aangewend ter bekostiging van een coördinator maatschappelijke stage (0,12 fte structureel) en ter financiering van pilotprojecten in de leerjaren 1 tot en met 4.

Zorg

In 2009 waren negen leerlingen (0,7%) ingeschreven met een leerlinggebonden financiering (LGF). Ten behoeve van twee rolstoelleerlingen zijn alle noodzakelijke aanpassingen aan het gebouw gepleegd. Het beschikbare budget werd in de meeste gevallen in samenspraak met externe ambulante begeleiders aangewend. Bij een aantal leerlingen is de financiering aangewend voor de bekostiging van geïntensiveerde begeleiding op school.

Gratis lesmateriaal

RLO is met betrekking tot de gratis boekenvoorziening in 2009 met een geringe marge binnen de bekostiging gebleven.

Rijnlands Lyceum Sassenheim

A. Strategie

Doelstelling 2008–2012

De speerpunten waren:

- Het ontwikkelen van talenten van leerlingen in een plezierige, veilige en uitdagende omgeving;
- Verbetering van de kwaliteit van het onderwijs;
- Kwaliteitsborging.

Talentontwikkeling

Kenmerkend voor het beleid met betrekking tot talentontwikkeling zijn de resultaten met betrekking tot het onderwijs dat zich specifiek richt op cultuur en sport. Zo ging de cultuurklas voor havo/vwo 1 met succes van start.

Voor leerlingen met bijzondere belangstelling en vaardigheden op het gebied van sport is het programma voor de onderbouw geheel ingevoerd. Hiermee is de doorlopende leerlijn sport in de eerste drie leerjaren en het keuzevak Beweging Sport en Management voor de totale opleiding (vwo/havo) gerealiseerd. Het aantal leerlingen dat de opleidingen volgt met accent op sport neemt toe.

B. Onderwijs

B.1 Kwaliteit

Inspectie

Het Rijnlands Lyceum Sassenheim heeft in 2009 de status "toekenning basisarrangement" van de Inspectie gekregen. Dat wil zeggen dat uit de analyse van de inspectie blijkt dat er geen kwaliteits- en wettelijke risico's zijn voor de school.

Opbrengsten

Het oordeel over de opbrengsten van alle opleidingen (mavo/havo/vwo) is voldoende, het rendement van de onderbouw bovengemiddeld en het rendement van de bovenbouw gemiddeld. Het overall opbrengstenoordeel van de Inspectie is voldoende voor de mavo en de havo, maar onvoldoende voor het VWO. Dit is heeft te maken met het gemiddelde cijfer van het centraal schriftelijk eindexamen en het verschil tussen CSE en SO.

Eigen meting in combinatie met de meting door de inspectie VO (opbrengstenkaart: verschil SE en CE bij een gering aantal vakken) heeft tot de volgende activiteiten geleid.

Er wordt onderzocht wat de oorzaak is van het toenemende verschil tussen de resultaten SE en CE voor een aantal vakken in het vwo. De ingezette verbeteractiviteiten hebben tot een lichte verbetering geleid, maar nog niet tot

volle tevredenheid. Met name de aanpassingen van de programma's in het derde leerjaar en de verscherping van de bevorderingsnormen naar de bovenbouw zullen pas in 2011 (havo) en 2012 (vwo) zichtbaar kunnen zijn.

Kwaliteitszorg

In mei 2008 is een project kwaliteitszorg gestart.

De doelstelling van het project is een kwaliteitsborgingssysteem te ontwikkelen en te implementeren.

Uitgangspunt vormt de zogenoemde Deming kwaliteitscirkel: processen binnen de schoolorganisatie doorlopen de cyclus van plan(beleids)vorming, uitvoering, meten van de kwaliteit van de uitvoering en op basis van de meting doorvoeren van verbeteringen. Op basis van de bevindingen in het schooljaar 2008/2009 heeft het RLS zich aangesloten bij Kwaliteitsscholen.nl. Begin 2010 worden door Kwaliteitsscholen.nl ontwikkelde enquêtes uitgezet.

De enquête levert gegevens over de aandachtsgebieden zoals deze in 'Vensters voor Verantwoording' zijn aangegeven. De uitkomsten van de enquêtes kunnen worden vergeleken met de uitkomsten van andere scholen (benchmark).

Regelmatig worden enquêtes gehouden onder leerlingen over de kwaliteit van de vakinhoud en het lesgeven van de docent. Vanaf schooljaar 2009/2010 wordt het meetinstrument van Kwaliteitsscholen.nl gebruikt. De uitkomsten van deze enquêtes zijn onderdeel van functionerings- en beoordelingsgesprekken met docenten.

De voorbereidingen om de accreditatie voor het gehele TTO te verkrijgen zijn gestart in het najaar van 2009.

De visitatie staat gepland voor het voorjaar 2011.

Er heeft een onderzoek naar de determinatie van het derde jaar naar de bovenbouw havo/vwo plaatsgevonden.

Op basis van de uitkomsten zijn de bevorderingsnormen voor de verschillende profielen aangescherpt.

Maatschappelijke waardering

De schoolleiding participeert in het overleg tussen gemeente en de scholen en heeft de gemeente geadviseerd in het kader van de Lokale Educatieve Agenda.

Internationalisering

In het kader van het beleidsspeerpunt internationalisering is een start gemaakt met het realiseren van de ELOS-status voor de mavo. Uiteindelijk zullen alle opleidingen van het RLS aan de criteria van een ELOS-school voldoen. Op het gebied van uitwisselingen en projecten buiten Nederland voldoen de opleidingen inmiddels aan de gestelde criteria.

DENNIS VAN WIERINGEN

ONDERZOEKEN
MOET JE LEREN

“Voor sommigen was het een hele verrassing dat we ook boeken hebben in de mediatheek!”

In het moderne onderwijs moeten leerlingen vooral zelf op onderzoek uit om informatie te vergaren. Geschiedenisdocent Dennis van Wieringen in Sassenheim vindt dat er ten onrechte van wordt uitgegaan dat leerlingen alle vaardigheden beheersen om goede informatie te vinden en op waarde te schatten. Op klachten van collega's over een teleurstellend niveau van profielwerkstukken, of de noodzaak voor een plagiaatdetector in de nieuwe elektronische leeromgeving reageert hij met de vraag: “Waar hebben ze die vaardigheden dan moeten leren? Hoe ze bronnen moeten vermelden? Hoe ze een goede onderzoeksvraag opstellen? Ja, bij geschiedenis gebeurt dat soms, maar niet structureel.”

Om dit gat in de kennis van leerlingen te dichten kreeg hij de mogelijkheid om met collega's het vak Informatievaardigheden te ontwikkelen. “We zijn begonnen met een pilot in de brugklas. Met behulp van nieuwe software hebben we de leerlingen een aantal belangrijke vaardigheden bijgebracht, voor het zoeken naar en evalueren van informatie op internet. Maar ook hoe ze met Word en Powerpoint moeten werken. Want ook die kennis is namelijk lang niet altijd op niveau.”

In het vak wordt gewerkt met een zesstappenplan om onderzoek te leren doen, the Big Six. Die loopt van het evalueren van de opdracht en het formuleren van een zoekvraag tot het vergaren en verwerken van nuttige feiten en de evaluatie achteraf. “Waar ze veel moeite mee hadden was bijvoorbeeld het op waarde schatten van links en bronnen op internet: Dat een berichtje van een leek op een forum iets heel anders is dan de publicatie van een bekende wetenschapper. Goede informatie vinden kost tijd en kinderen zijn zo gewend om alles binnen een paar tellen te vinden. We lieten ze ook in onze catalogus zoeken naar boeken. Voor sommigen was het een hele verrassing dat we ook boeken hebben in de mediatheek!”

Na de eerste positieve ervaringen is het volgens van Wieringen zaak om door te pakken richting een leerlijn en een consistente manier om onderzoeks- en informatievaardigheden in de vakken terug te laten komen. “Aan de methode moet nog flink gesleuteld worden. Wat dat betreft was het voor ons echt pionieren. Of het echt als vak gaat terugkomen, dat besluit ligt bij de schoolleiding.

Voor de moderne vreemde talen wordt gewerkt aan de ontwikkeling en implementatie van het Europees referentiekader.

In het kader van de internationale oriëntatie vinden diverse projecten plaats (o.a. Europadossier in 1e en 2e klas en in de 3e klas een internationaal (Comenius) project rond zee/havens in samenwerking met scholen uit Spanje, Frankrijk en Italië.

In juli 2009 is de eerste "lichting" TTO-leerlingen gediplomeerd. Alle kandidaten zijn ook voor hun IB (A2) English geslaagd.

B.2 Leerlingenaantal

RLS kende een stabilisatie ten opzichte van 2008: van 1.408 leerlingen naar 1.407. Ook in 2010 zal het leerlingenaantal stabiel blijven, of mogelijk nog licht groeien. In de jaren daarna zullen de leerlingenaantallen naar verwachting teruglopen als gevolg van demografische ontwikkelingen.

C. Personeel en bedrijfsvoering

Formatie

Begin 2009 heeft het RLS zich aangesloten bij de Regionale OpleidingsScholen Rijnstreek. Dit samenwerkingsverband van een aantal vo-scholen met de Lerarenopleidingen van de Hogeschool van Amsterdam en het ICLON van de Universiteit Leiden is in het najaar 2009 door het NVAO geïnspecteerd en naar aanleiding hiervan geaccrediteerd, met de beoordeling 'goed'. Daarmee is het RLS een erkende opleidingsschool.

Bij de start van het schooljaar 2009/2010 zijn zestien nieuwe medewerkers en docenten in opleiding in dienst getreden. De begeleiding van de nieuwe collega's, stagiaires en docenten in opleiding is uitgevoerd volgens de eisen van de opleidingsschool. Met ingang van 2009/2010 heeft het RLS een opleidingscoördinator die de begeleiding coördineert. Ook schooljaar 2009/2010 is ingezet met relatief veel tijdelijke aanstellingen vanwege vacatures i.v.m. zwangerschap, ouderschapsverlof en projecten met een tijdelijke looptijd (en tijdelijke financiering). De omvang van het BAPO-verlof is meer dan gemiddeld en zal de komende jaren zo blijven, en in die zin op het budget drukken (meer dan 2%).

Organisatieontwikkeling en functiemix

Met ingang van het schooljaar 2009/2010 is de nieuwe organisatiestructuur met succes geïmplementeerd. De eerste bevorderingstranche in het kader van de functiemix heeft geleid tot een groei van het aantal LC functies van 18% op 1 oktober 2008 naar 31% op 1 oktober 2009.

Huisvesting en ICT

Alle leslokalen zijn inmiddels voorzien van pc's en beamers, of smartboards.

De exploitatielast van € 35.000 in het kader van de lening verstrekt door de gemeente voor de nieuwbouw blijft ook de komende jaren. Wanneer de school minimaal vijf jaar lang 1408 leerlingen heeft, wordt deze last overgenomen door de gemeente. De gemeente Teylingen heeft nog niet besloten tot effectivering van het voornemen om te komen tot doordecentralisatie de huisvesting.

Werving

Speerpunt was en blijft intensief contact met het basis-onderwijs in de regio. Door schoolleiding, jaarlaag-coördinatoren, docenten en leerlingen is in alle gevallen gehoor gegeven aan verzoeken om informatie en voorlichting. Het ontwikkelde voorlichtingsmateriaal heeft meer dan voldoende in de behoefte van ouders, kinderen en scholen voorzien.

Regelmatig vindt berichtgeving in lokale kranten plaats rond activiteiten van het RLS.

Financiën

RLS sloot het jaar af met een batig saldo van € 92.641. Dit is € 160.000 lager dan begroot als gevolg van de verhoogde ICT kosten.

D. Verantwoording

Kwaliteitsgelden

Ontwikkeling taal en rekenen

In het kader van de bevordering van de taal- en rekenvaardigheden van de leerlingen zijn de in schooljaar 2008/2009 ontwikkelde leerlijnen geïmplementeerd. De implementatie voor taalvaardigheden vindt plaats in de 1e brugklas en voor rekenen in de gehele onderbouw. De "niveautoetsen" voor rekenen worden afgenomen, en op basis van de uitkomsten krijgen leerlingen die het niveau nog niet behaald hebben aanvullend onderwijs.

Aan kinderen met een achterstand voor wat betreft het niveau Nederlands en moderne vreemde talen worden steunlessen in de 1e en 2e klas aangeboden.

Er wordt een programma ontwikkeld voor de 1e brugklas dat met ingang van schooljaar 2010/2011 in een extra LOB-uur voorziet waarin studietoereikendheden en sociale vaardigheden aan bod komen, zoveel mogelijk toegesneden op de verschillende behoeften van leerlingen. Een pilot m.b.t. "informatietoereikendheden" vindt in de tweede helft van schooljaar 2009/2010 plaats.

Maatschappelijke stage

De ontwikkeling van de maatschappelijke stage vindt goede voortgang. De projecten in het verlengde van maatschappijleer en maatschappijwetenschappen zijn zeer succesvol. De school en de gemeente Teylingen hebben intensief samengewerkt in het zogeheten millennium-project. Leerlingen hebben voor diverse basisscholen de jaarlijkse sportdag georganiseerd (voorbereiding en uitvoering).

Vroegtijdig schooluitval

Het aantal vroegtijdige schoolverlaters bedroeg in 2009 1 leerling. Het RLS voldoet daarmee aan de doelstellingen. Leerlingen die na het behalen van hun mavo-diploma vertrekken naar een niet bij het RLS bekend ROC, of zich wel aanmelden bij een ROC, maar uiteindelijk toch een andere keuze maken, worden geregistreerd als "uitvaller". Als de leerling de school niet inlicht over zijn vervolgopleiding, vormt dit voor het RLS een moeilijk op te lossen probleem.

Het bijgestelde absentiebeleid is volledig geïmplementeerd. De samenwerking met bureau leerplicht in de nieuwe structuur is in ontwikkeling.

Het zorgteam geeft uitvoering aan het beleid vastgelegd in het zorgplan en aan het dyslexiebeleid. Op het RLS zijn opvallend veel leerlingen met een officiële dyslexieverklaring.

De leerlingen met een LGF-status hebben in samenwerking met de ambulante begeleiding van REC-scholen extra ondersteuning en begeleiding gekregen (vier cluster 3 en twee cluster 4 leerlingen).

De overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs wordt voor het RLS vormgegeven door middel van de zogenoemde "warme overdracht". Hierdoor maken leerlingen een optimale start in het voortgezet onderwijs. Het RLS rapporteert de basisscholen over de studievoortgang van hun leerlingen.

Gratis lesmateriaal

De school heeft voor de onderbouw een eigen boekenfonds, de school heeft de boeken voor de bovenbouw via de firma Van Dijk betrokken. Het per leerling beschikbaar gestelde bedrag was voor de onderbouw toereikend voor de tweede fase. Over het geheel genomen heeft dit niet tot een onacceptabele overschrijding geleid. Het overleg met secties, geadviseerd door de mediathecaris, heeft tot een herijking van de boekenlijsten, waaronder een afname van het aantal werkboeken en een terughoudend beleid met betrekking tot het vernieuwen van de methode binnen een korte tijdsspanne geleid. Dit heeft bijgedragen aan de acceptabele financiële resultaten.

International School of The Hague – Primary School

A. Strategy

ISH participated in the development of the “Koers 2012” Rijnlands strategic plan. As the current strategic (4 year) plan for ISH Primary expires in 2010, this is the time to plan for the future, using the data from the quality initiatives (see below) and taking into account the school’s place in the local and international market. Expansion is one key element of the strategy that needs further investigation, but in the current uncertain economic climate, predictions of future student numbers are problematic and patterns difficult to interpret. In 2009, it was decided that, due to the volatile economic situation, any possible expansion should be postponed. Academic developments centred around maintaining the school’s position as one of the leading international schools in Europe and the flagship school for the International Primary Curriculum. This culminated in the school’s successful accreditation in April 2009 (see below). The school considered several local and global initiatives as contributions towards school development and these are outlined later in the report. Evidence of the school’s status as a competitive employer was provided by the fact that, for the first time in the school’s six year history, investment in staff training matched expenditure on material resources.

B. Education

B.1 Quality

Educational developments

The Primary School, along with almost 850 other schools worldwide, uses the International Primary Curriculum (IPC). In April 2009, the school became the first in the world to be officially accredited, and at the highest possible level – ‘mastering’ in all nine rubrics assessed. This achievement resulted in many promotional and marketing opportunities for the school, both at home and abroad. However, it has already been followed up with a ‘maintenance and improvement plan’ to ensure the school continues to be the leading IPC school worldwide and that new staff are quickly and efficiently trained to the level of the current staff.

The school has also embarked on a transition project, linking year 6 in primary with year 7 in secondary school. This project will come to fruition in May 2010 with a week of primary and secondary students from both year groups working together on a ‘sustainability’ theme.

Results of standardized tests were very positive. In English,

our year 6 students significantly exceeded averages achieved in the UK in all seven areas assessed; an impressive feat considering only 18% of our children are first language English speakers. In mathematics, our students exceeded the UK average by at least 10% in all four areas assessed.

Inspection

The school inspector has paid regular visits to the school and is very happy with the quality provided. He does not see the need for a full inspection in the near future.

Feedback from stakeholders

All Year 6 parents (60 in total) were asked to complete a questionnaire about the quality of specific areas of their child’s education. They were asked to grade performance from 1 – 4, 1 representing ‘poor’ and 4 ‘excellent.’

Highest scores on average (3.4) were for the following categories; how well the school cares for the child; quality of learning; quality of leadership and management; communication with parents; quality of learning; international element. Lowest scores were for catering (2.2) and playground (2.4). Both areas are being addressed through separate committees although the average mark for both was still more than ‘satisfactory.’

Parent attendance at school events is fair, although some events are clearly more popular than others. Parent information meetings are very well attended but parent run activities can be poorly attended. The Principal attends all Parent Teacher Association (PTA) meetings and answers questions on, amongst other issues, educational policy and practice.

Comments from MR regarding the performance of the school are generally very positive and meetings also take place with the school’s educational partners and external organizations (for example, HCO).

Community aspects

The school participates in many community projects, including those organized by the Gemeente, and other stakeholders such as Europol, Shell and several embassies. This year, the ‘Haagse Brug’ initiative was launched. This was aimed at bringing the international and local communities of specific areas of The Hague closer together.

The school was involved in many aspects of this initiative, including visits by our choir to local community centres and linking up with local Dutch schools on community projects.

Quality initiatives

The school has a comprehensive quality control tool which is used to assess performance in all key areas of operation and to set future targets. The IPC accreditation also provided a number of quality indicators in which the school performed very well.

Passend Onderwijs (see later) also includes a self-evaluation of the school's educational provision and will highlight areas where additional resources need to be directed.

International Dimension

The parents of the school are extremely satisfied with the school's international dimension, as evidenced by the results of our 2009 questionnaire. One of the accreditation rubrics, 'international mindedness' was an area where the school was judged to be at mastering level, even before accreditation. The school is mindful of the needs of its international population (staff, students and parents) and goes to great lengths to maintain the harmonious multiethnic environment that currently exists. There are now children from 76 nationalities speaking between them over 50 mother/home languages.

The school is seen as a model for mother tongue development and has been showcased several times at ECIS (European Council of International Schools) events. One of the school's management, Pascale Hertay, is invited to schools all over the world to present our vision for mother tongue in schools.

B.2 Development of Student Numbers

The Primary School is completely full in all year groups with a waiting list of over 50 students this year, but potential to open up a number of additional classrooms next year. Currently there are around 450 students in school. Any future plans for an increase in numbers depend on an agreement with the license holder, Haagsche Schoolvereniging (HSV) and increased classroom space. The first of these issues has recently been resolved, with a joint agreement between Rijnlands Lyceum and HSV to increase capacity.

B.3 Admissions Policy

The school has a clear admissions policy, posted on the website and regularly discussed at school management and MR level. It aims to be as inclusive as possible, in the spirit of passend onderwijs, but must also have restrictions according to IGBO agreements. The school was established

to cater for the needs of the mobile international community, meaning international families working or living in The Netherlands or Dutch families returning to the country after a spell overseas. As the school is full with a significant waiting list, criteria have been adopted to ensure that children who do not have a school place take precedence over those who already have a place in another school. The admissions policy is reviewed regularly so that it continues to follow agreed guidelines whilst addressing the current needs of the school.

C. Personnel and Management

Development of Formation

Primary staffing has remained more or less constant over the last twelve months. An additional assistant has been appointed but teaching staff numbers have remained the same. The school has attempted to make the cover of absent staff more efficient by appointing its own staff as cover teachers rather than using an agency for all cover. Staff sickness and absence rates are extremely low but supply cover is required for 'compensation time' arrangements.

Recruitment and marketing

ISH was present at the "Feel at Home in The Hague" fair, the major event for expats in town. Regular advertisements are placed in local and expat papers. When attracting teachers, ISH tries to be represented at all major conferences or workshops of international schools in Europe. The school has a very high profile within the international schools community and has been used to demonstrate high quality initiatives on a number of occasions. The International Primary Curriculum held their regional conference in our school and there are plans to use the school and its staff for future conferences. The Dutch International Schools conference (staff from all IGBO and IGVO schools) was also held at ISH in 2009. The latter part of the year was spent investigating the value of a new revised school website. This development will now take place in 2010.

Accommodation

The Kijkduin building is a significant asset and acts as a positive recruitment tool (for staff and students) as well as an effective learning environment. Currently, space in the building is very limited and after-school care is accommodated both on and off site. Plans exist to locate this service on site but not within the normal classroom

“Wij hebben echt het gevoel dat dit systeem ons helpt om als school beter te functioneren.”

De Primary afdeling van The International School of The Hague heeft kwaliteit hoog in het vaandel staan. Daarom is onlangs een protocol voor Quality Control ingevoerd, onder aanvoering van Rob Willis, leerkracht en coördinator van Year 6. Officieel heet dit instrument een ‘School self evaluation tool kit’: een kwaliteitssysteem dat in het Angelsaksische onderwijs gebruikelijker is dan in Nederland.

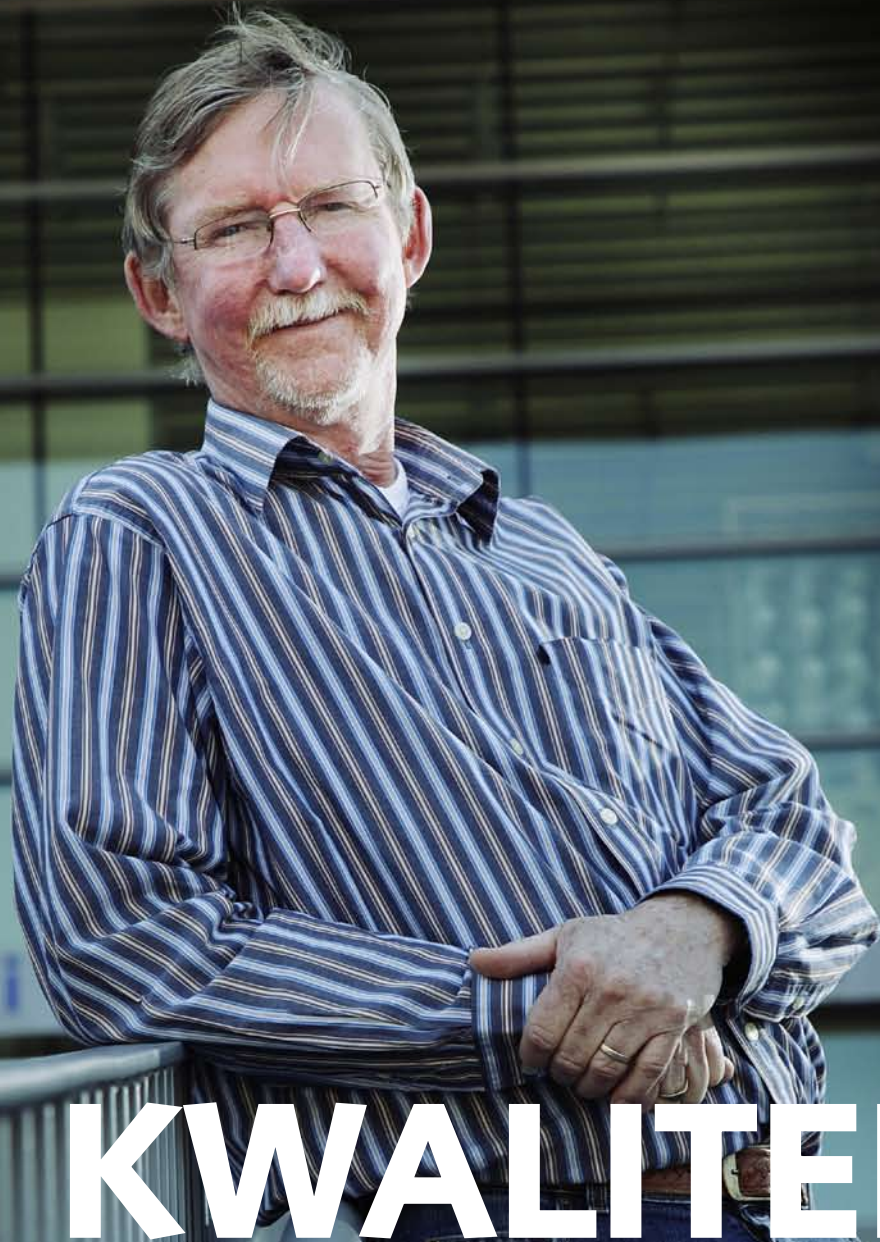
Willis: “Het systeem bevat informatie over alle aspecten van de school: informatie over leerlingaantallen, veranderingen in het onderwijsaanbod, maar ook meningen van betrokkenen over de stand van zaken van allerlei ontwikkelingen binnen de organisatie. Deze gegevens worden ingevuld door de medewerkers zelf, maar ook verzameld door middel van enquêtes die we bijvoorbeeld voorleggen aan de ouders. We vragen hun mening over het niveau van onderwijs, maar ook over het eten in de kantine. Daarnaast is de input van andere stakeholders belangrijk, zoals de gemeente, internationale bedrijven,

ambassades et cetera. Al deze informatie vormt belangrijke input voor het bepalen van de strategie van de school.”

Willis is er verantwoordelijk voor dat alle informatie compleet is én up to date. Eerst betekent dat het maken van een inhaalslag. Het kost namelijk best een inspanning om de toch al drukke medewerkers aan te sporen op regelmatige basis de vorderingen en veranderingen in het systeem in aan te vullen. Maar het resultaat is wat telt.

“Wij hebben echt het gevoel dat dit systeem ons helpt om als school beter te functioneren. Zo houden we het overzicht. We hebben doelstellingen geformuleerd voor de kortere en langere termijn, en op deze manier kunnen we op elk moment nagaan waar we staan. Het dwingt je als organisatie om diep bij jezelf van binnen te kijken. Zo bepalen we onze sterke punten en aandachtsgebieden. We zijn er namelijk op gebrand om de beste school te zijn die we kunnen.”

ROB WILLIS

**KWALITEIT
MET EEN
HOOFD-
LETTER Q**

environment. As a result of the current waiting list, creative solutions need to be found to increase student numbers. An investigation into 'sick building syndrome' was established and we await the results.

Sustainability

The school is committed to raising awareness of environmental issues through the curriculum and also through special events and clubs. Currently, the International Primary Curriculum teaches children about the importance of conservation. This is added to by special assemblies and events. There is a whole school (Primary and Secondary) 'Green Space' project that allows the children to examine their own surroundings and look at ways to attract more flora and fauna. An inventory of the area has already taken place and now children spend at least one hour per week working on environmental issues on campus. The school has an active programme of recycling, with paper, batteries, print cartridges all being collected. Further investment in sustainability is planned with whole school action groups being created for food, transport, recycling etc.

ICT

The school now has all classrooms equipped with interactive smartboards and teachers are well versed in the use of this technology. A primary moodle (e-learning environment) has been created and is in its early stages. Additional technology has been introduced to support in class assessment and recording of children's learning. The support and maintenance of ICT in school is an area for clear improvement.

Finances

The primary budget for 2009 was € 2,674,516. At the end of the year there was a positive result of € 253,591 as a result of higher subsidies from the Ministry of Education.

D. Accountability

Passend onderwijs

The Passend Onderwijs project between ISH (primary and secondary), HSV and Lighthouse Special Education Centre continued to develop throughout 2009. Schools each drew up an action plan for inclusion and will, in 2010, assess their provision for students with special needs and inclusion in general through the medium of questionnaires. The aim of this 'inventory of inclusion' is for schools to be clear about which students they can cater for and then

expand these boundaries to become more inclusive. Ultimately, there should be a place at one of the above mentioned establishments for any child entering international education in The Hague region

Community Involvement

There is no mandatory community and service programme as such in primary education. However, the school has developed a system of 'ISH Community Helpers' where older primary students support the school in some administrative and organizational aspects of its functioning as well as being involved in the wider community. The Primary School Choir has also visited several local community centres such as Wijndaelercentrum old persons home, and, like other areas of the school, has been involved in the Haagse Brug initiative, drawing the local and international communities closer together. In the latter part of the year, a new parent-driven initiative to develop a community centre for the local and school communities was discussed and will be explored further in 2010.

Care Policy

The school arranged several meetings with the Leerplicht to discuss compliance with law and specific allowances/situations for international families. A visit from the leerplicht team praised the school's record keeping system and decision making and also highlighted one or two cases where uncertainty existed. As a result, the school has now requested a close relationship with leerplicht officers. Care for the child is a strength of the school, with the parent questionnaire showing a high score in this area.

Other projects

The school entered into a series of meetings with Bath University in 2009, with the aim of establishing a study centre for the Benelux region in our school. This would mean that our own staff and other staff from western Europe could study for a Masters degree with Bath here at ISH. Plans will be finalized in 2010.

ISH Secondary School

A. Strategy

ISH Secondary is in the last year of the current school plan, having completed most of the tasks and now embarking on "Vision 2014". We follow the route of "controlled growth" making sure that provisions for the students are available, especially personnel, before we further admit students. Emphasis has been on improving administrative processes and protocols. In alignment with "Koers 2012", the provisions for professional development could further be expanded, three young teachers in their WTP from ICLON/University Leiden joined the school, and the appraisal cycle was re-started including promotions within the Functiemix-project.

B. Education

B.1 Quality

Results

IB Diploma success rates were higher than before with 93% of the 87 candidates passing in the first session, having been examined in 656 subjects. Our focus is now on reaching higher grades. These are currently above or close to World average but we are striving for excellence here. In Year 11, 84% were awarded the IB MYP Certificate.

Accreditation

CIS Accreditation was completed by a team visit of ten auditing colleagues in November. The process which had lasted for two years has led to ISH being granted accredited status with the Council of International Schools, the biggest organization of this kind, comprising 650 member schools. Recommendations have to be addressed within a year, followed by a five-year visit and a complete self-study again after ten years. The benefit is a cycle of external validations of the school which in the end will benefit the students and their learning. Similar, the IB MYP program was audited in February by a visiting team of three, and our status with this program was re-affirmed after five years. Here as well, a few recommendations were made and have to be responded to and incorporated in the next school plan.

Community school

The "Green Space" project, started in 2008, continued and provided a learning environment for both Primary, Secondary and in future outside students on an area of the school grounds. The initiative was welcome by the city, officially inaugurated by Wethouder Frits Huffnagel and

will be supported by Fonds 1818 with an amount of € 55.000 in the next few years. This area will in the long run be open to the local community of Loosduinen and other local schools as well. In addition, ISH hosted events for The Haagse Brug, with the Mayor attending.

Curriculum development

Curriculum documentation on the Atlas-Rubicon platform continued and was extended. Using new unit-planners, this has now become the main tool for curriculum planning and analysis.

International Dimension

The European project has come to a halt for the moment until the European Institutions have decided on what they see as the best model for The Hague. On 6 November the school celebrated 25 years of International Education together with Rijnlands Lyceum Oegstgeest International School.

B.2 Student numbers

Increase continued to 713 on 1 October and 741 at the end of the year. The impact of the financial crisis which may affect the numbers in both ways is unclear and will only become visible in June 2010.

C. Personnel and Management

Staff numbers

Staff numbers increased in line with student numbers to 75 fte teaching staff.

Recruitment, Marketing

Although recruitment became easier and ISH managed to fill all 17 vacant position before the summer, the situation remains critical in certain subjects, especially Mathematics and Dutch. ISH was present at the major local event, Living in The Hague Fair, and tries to place adverts where most of our competitors appear. The ISH website seems to have become the most powerful tool for marketing and communication but also recruiting, with now 1400 hits per day.

Functiemix

ISH already had a variety of functions in place, rewarded on LC or LD. The "functiemix" initiative will give us an opportunity to recognize teaching excellence in addition. Based on the job descriptions and relevant legislation (the law on professions in education), ISH management agreed

A photograph of Rick van Vliet, a man with glasses, wearing a dark jacket and reddish-brown trousers, standing in a forest with his arms crossed. He is looking upwards and to the left. The background is filled with green foliage and pine trees.

RICK VAN VLIET

**GREENING THE
ISH, GREENING
RIJNLANDS?**

“Duurzaamheid is tegenwoordig een buzz word, en je ziet dat steeds meer lokale organisaties en de gemeente met ons meewerken en het prachtig vinden wat wij doen.”

Rick van Vliet is Community School Director van de International School en onderhoudt in die functie de contacten met de omgeving. De school hecht namelijk groot belang aan een goede relatie met de omgeving, zowel met de lokale gemeenschap als in een breder perspectief.

“We hebben hier op school te maken met kids die behoorlijk geprivilegieerd zijn. Dat mag best gezegd worden. Dit zijn de kinderen die straks naar de beste universiteiten gaan; de advocaten, artsen, politici en captains of industry van morgen. Ik vind dat bij ons de verantwoordelijkheid ligt om deze kinderen een brede blik mee te geven. Dat er meer is dan hun eigen leefwereldje. We willen ze opleiden tot wereldburgers met verantwoordelijkheidsgevoel voor hun sociale en natuurlijke leefomgeving. Aansluiting met de lokale gemeenschap hoort hier ook bij. Dat internationaal onderwijs hiermee voorop loopt blijkt al uit het gegeven dat de maatschappelijke stages, in Nederland vanaf 2012 verplicht, bij ons al twintig jaar gemeengoed zijn in de vorm van de community service.

Het project Greening the ISH komt hieruit voort. “We vinden dat we als school niet kunnen achterblijven in de maatschappelijke trend van duurzaamheid. We moeten juist voorop lopen. Op dit moment zijn we als

school gewoon niet groen. Er wordt te veel plastic gebruikt in de kantine, te veel energie verbruikt, kinderen worden in hun eentje met de auto gebracht. We hebben een plan opgesteld om binnen vier jaar ‘sustainable’ te zijn. Hiermee zijn de kinderen aan de slag gegaan. Ze zoeken uit of andere energiebronnen, zoals wind- of zonne-energie ons energieverbruik kan verduurzamen. Of er in de kantine niet meer gezonde, biologische en Fairtrade producten verkocht kunnen worden en ga zo maar door. Een mooi voorbeeld van het groener worden van onze school is het project GreenSpace. Van een deel van de campus wordt een ecogebied gemaakt, waar straks lessen en naschoolse activiteiten plaatsvinden. Dit project is zelfs beloond met een forse subsidie van Fonds 1818.”

“Duurzaamheid is tegenwoordig een buzz word, en je ziet dat steeds meer lokale organisaties en de gemeente met ons meewerken en het prachtig vinden wat wij doen. Ik hoop eigenlijk dat ook de andere vestigingen van het Rijnlands samen met ons optrekken: Greening Rijnlands. Goed voor de planeet en onderscheidend voor de brandname “Rijnlands Lyceum.”

on an interview procedure with the PMR. 14 colleagues were interviewed, 7 could be promoted. We believe that the recognition of good work will have a positive influence on the working atmosphere in the school.

Accommodation

Constraints on available space has led to the application for a permit for four temporary classrooms which should be ready before the summer of 2010.

Sustainability

Focus on Green Space was explained under community above.

Plans for a "green audit" were finalized at the end of the year, and similar, a risk assessment (RIE) in 2010 will provide insights into where we exactly stand with our building.

ICT

The computers in two labs and in the Design technology area had to be replaced, as they would not run the necessary, latest programs any more. ICT support remained a challenging issue throughout the year. The roll-out for SMS as the system to share absences with parents started at the end of 2009.

Financial results

The financial year closed with a positive result of €212.793 for the Secondary School, slightly lower than budgeted mainly due to the increased IT cost.

D. Accountability

Inclusive education

A working group between Primary, HSV, Lighthouse and Secondary continued preparations for Passend Onderwijs.

Community service

This is a requirement for Middle and Upper school students in both IB programs and leads to students providing service in institutions around the school and also inside. It is a valued part of the programme as it prevents our students from growing up in isolation and disconnected from the social context of the Netherlands.

Projects

Together with Primary, we try to establish ISH as a Study Center for the University of Bath for the Netherlands and adjacent countries.

Rijnlands Education Worldwide

De Backershagen BV, voorheen de Stichting Backershagen, is sinds 1 januari 2009 geïntegreerd in de Stichting Het Rijnlands Lyceum. Daarmee is de reeds lang bestaande relatie geformaliseerd. Backershagen BV opereert onder de naam Rijnlands Education Worldwide (REW) en is een dochter van de Stichting Het Rijnlands Lyceum, die alle aandelen in handen heeft. De omzetting heeft geen wijziging voor de not-for-profit doelstelling van REW tot gevolg.

Als onderdeel van een grote, professionele organisatie heeft REW meer mogelijkheden haar ambities, waaronder uitbreiding van het aantal vestigingen en onderwijsprogramma's, te realiseren. In de contacten met externe relaties is dit jaar duidelijk gebleken dat de integratie van REW binnen de stichting bijdraagt aan het beeld van REW als een professionele en solide partner.

De integratie past ook goed binnen het strategisch beleid van de stichting en REW draagt bij aan het internationale karakter van de stichting. Het grote internationale REW-netwerk biedt de scholen in Nederland onder andere mogelijkheden voor internationale samenwerking en uitwisseling.

Strategie-ontwikkeling

In vervolg op de integratie heeft REW haar missie opnieuw vastgesteld:

Rijnlands Education Worldwide ontwikkelt en verzorgt programma's voor onderwijs in Nederlandse taal en cultuur in het buitenland. Zij wil hiermee jongeren die in een internationale context opgroeien cultureel houvast bieden en zodoende hun mobiliteit vergroten.

In aansluiting hierop heeft de directie een uitgebreide analyse uitgevoerd, waarbij gekeken werd naar de interne organisatie en relevante omgevingsfactoren. De uitkomsten daarvan vormden de basis voor een nieuw strategieplan voor de periode 2009-2012. Dit strategieplan is inmiddels door de Bestuurder vastgesteld en omvat de volgende doelen:

- Versterking van de administratieve organisatie
- Gecontroleerde groei van de activiteiten
- Ontwikkeling van een REW-breed kwaliteitsbeleid
- Versterking van de externe communicatie
- Intensivering van de relatie met SRL en de Rijnlandse lycea

Voortgang strategische werkagenda

De genoemde doelen zijn vervolgens opgenomen in de strategische werkagenda. Deze geeft structuur aan en kader voor de REW activiteiten.

- In 2009 zijn krachtige investeringen gedaan in de versterking van de administratieve organisatie en professionalisering van de bedrijfsvoering van REW. Daarbij is de administratieve organisatie nadrukkelijker dan voorheen geïntegreerd in de bedrijfsprocessen en procedures van het Centraal Service Bureau van SRL. Ook is een coördinator bedrijfsvoering bij REW aangesteld. Dit is noodzakelijk voor het managen van risico's met betrekking tot financiën en personeel.
- In het verslagjaar is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheid in Singapore een nieuwe REW vestiging te starten. Op grond van de uitkomsten is besloten voorbereidingen te treffen voor de opening van een REW-vestiging in Singapore per 1 augustus 2010.
- In 2009 zijn er substantiële investeringen gedaan in de ontwikkeling van 'afstandsleren' als alternatief aanbod. De bestaande samenwerking met het Instituut voor Internet Onderwijs (INIO) is daartoe gecontinueerd en uitgebreid. Zo is op de REW-vestiging in Dubai een pilot gestart met versterkte inzet van de Elektronische Leer Omgeving (ELO). In overleg met de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) en de onderwijsinspectie, onderzoeken we of we het aantal leermomenten voor de leerlingen kunnen vergroten terwijl de lestijd wordt ingekort. Inmiddels zijn ook de andere REW-vestigingen betrokken bij de ontwikkeling van afstandsleren en het gebruik van de ELO.
- Ook de samenwerking met de Stichting IBID is in 2009 geïntensiveerd. IBID verzorgt, door middel van afstandsleren, programma's Dutch A1 voor Nederlandstalige leerlingen op IB scholen in het buitenland. Zo is de intentie vastgelegd in 2010 de integratie van IBID binnen REW te onderzoeken.
- Er is een begin gemaakt met de inhoudelijke verdieping van de relatie met SRL en de Rijnlandse Lycea. In dit proces, waarin ook de Bestuurder en de rectoren van de Rijnlandse lycea zijn betrokken, wordt de meerwaarde van de wederzijdse relatie verder uitgewerkt.

“En de school ligt prachtig, met uitzicht op de jungle waar soms apen uitkomen.”

Vanaf 2010 wordt Rijnlands Education Worldwide, het programma voor Nederlands onderwijs in het buitenland, uitgebreid met een vestiging in Singapore. Locatieleider van deze eerste Rijnlands dependance in Zuidoost-Azië is Ionica Lub. Zij heeft eerder twee jaar gewerkt op de vestiging in Dubai. Samen met man en dochtertje strijkt ze neer in het hectische Aziatische landje ter grootte van onze Noordoostpolder. “Een heel andere omgeving dan Dubai. Mijn man en ik hadden nog geen plannen om weg te gaan, maar de kans om een nieuwe school op te starten is een fantastische uitdaging die ik niet kon laten lopen.”

“De behoefte aan Nederlands onderwijs in Singapore is groot. Op de Duitse school zitten bijvoorbeeld vijftig Nederlandse leerlingen. Ouders vinden het belangrijk om hun kinderen onderwijs te geven waarmee ze in Nederland weer kunnen instromen. Ook is gebleken dat een goede beheersing van de moedertaal bevorderlijk is voor het leren van andere talen.”

“We starten in Singapore met drie docenten op drie verschillende scholen. Het gaat om twee programma's in het voortgezet en een in het primair onderwijs. Zelf verheug ik me het meest op het lesgeven op de German European School. Hier worden, in tegenstelling tot de twee naschoolse programma's, de Nederlandse lessen in het reguliere rooster opgenomen. En de school ligt prachtig, met uitzicht op de jungle waar soms apen uitkomen.”

Het Rijnlands bundelt in Singapore de krachten met de Duitse school, maar ook met de daar reeds gevestigde Hollandse school voor primair onderwijs. Er worden al voorzichtig plannen gemaakt voor onderwijsprogramma's in Kuala Lumpur en andere Aziatische hotspots. Daarnaast moet er in twee jaar voor het Middle Years Programme een volledig programma voor Nederlandstalig cultuuronderwijs staan. Dit wordt ontwikkeld in samenwerking met stichting NOB en de International School of The Hague. Het Rijnlands timmert in Azië behoorlijk aan de weg.

IONICA LUB

**EEN NIEUWE
START IN
SINGAPORE**

Programma's en ontwikkeling

REW verzorgde in 2009 Nederlands onderwijs op zes locaties. Onderstaand is schematisch weergegeven welke programma's werden verzorgd en met wie werd samengewerkt.

Vestiging	Programma's	Partners
Rijnlands Lyceum Aberdeen	* geïntegreerd NTC PO * naschools NTC PO * NTC-plus VO	Cults Primary Cults Academy
Rijnlands Lyceum Cobham	* NTC VO	Reed's School
Rijnlands Lyceum Davos	* volledig Nederlands onderwijs PO & VO	Nederlands Astmacentrum Davos
Rijnlands Lyceum Muscat	* geïntegreerd NTC PO * naschools NTC PO en VO * NTC-plus VO	British School Muscat
Rijnlands Lyceum Dubai	* geïntegreerd NTC PO * naschool NTC PO * naschools NTC PO	Dubai International Academy Raffles International School Mirdif Uptown School
Rijnlands Lyceum Abu Dhabi	* naschools NTC PO	GEMS Academy

NTC: Nederlandse Taal en Cultuur onderwijs **NTC-plus:** NTC, vreemde talen en wiskunde **PO:** Primair Onderwijs **VO:** Voortgezet Onderwijs

Het onderwijs wordt, via de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) – gedeeltelijk – gesubsidieerd door het Ministerie van OC&W. De locaties staan, zoals dat ook geldt voor de scholen in Nederland, onder toezicht van de Nederlandse Inspectie voor het Onderwijs.

Het aantal leerlingen is in 2009 gedaald van 480 in 2008 naar 427 in 2009. Deze terugloop is als gevolg van de economische crisis vooral veroorzaakt door een daling van het aantal Nederlandssprekenden in Dubai. Daarnaast neemt het aantal Nederlandssprekenden in het Verenigd Koninkrijk verder af. Deze laatste ontwikkeling wordt gezien als structureel. In vervolg hierop heeft in 2009 een herbezinning plaatsgevonden op de toekomst van de voorzieningen in Cobham en Aberdeen. Deze resulteert in verdere afslanking van de programma's op deze locaties.

REW heeft het initiatief genomen voor de integratie van moedertaalprogramma's binnen het internationale – IB – curriculum. Bij de uitwerking hiervan zijn ook de ISH en de Stichting NOB betrokken. De vestiging in Dubai zal, samen met de nieuwe REW vestiging in Singapore, in dit initiatief participeren.

Personeel, beleid en ontwikkeling

Voor SRL medewerkers die naar een REW-vestiging worden uitgezonden is een nieuwe regeling arbeidsvoorwaarden ontwikkeld. In aansluiting hierop is ook een nieuwe regeling arbeidsvoorwaarden opgesteld voor lokaal gerekruteerde medewerkers.

De nieuwe regelingen zijn bedoeld om eenduidigheid te realiseren en ook om een meer professionele en eenvoudige contract- en salarisadministratie mogelijk te maken. Naar verwachting zullen zij de positie van REW op de arbeidsmarkt voor leerkrachten versterken.

In 2009 bedroeg het aantal REW medewerkers 25 (15,9 fte), onderverdeeld als volgt:

Directie en staf	3 (2,4 fte)
Medewerkers met een SRL benoeming	8 (7,9 fte)
Medewerkers met een lokaal contract	14 (5,6 fte)

Deskundigheidsontwikkeling

Het afgelopen jaar hebben medewerkers van REW deelgenomen aan diverse scholingsbijeenkomsten:

- In februari werd de eerste regionale REW Midden Oosten conferentie gehouden en georganiseerd door het REW-docententeam in Dubai. De NTC docenten PO en VO van de Rijnlandse Lycea Abu Dhabi, Muscat en Dubai waren zowel deelnemer als facilitator van de onderwijsinhoudelijke workshops.
- In januari bracht de Stichting NOB in het kader van een audit een bezoek aan Dubai en Abu Dhabi. De aanbevelingen in de rapportage zijn gebruikt voor de verbeterplannen van het schooljaar 2009/2010.
- In juli was er de locatieleidersconferentie; deze werd gehouden op het Rijnlands Lyceum Wassenaar. Daarbij hebben de locatieleiders ook de collega's van het Centraal Service Bureau ontmoet.
- Aansluitend hierop was er de driedaagse NOB-conferentie in Veldhoven waar REW met vijftien docenten en directieleden vertegenwoordigd was.
- REW was betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van de SRL conferentie over internationaal onderwijs op de International School of The Hague (ISH). Op de conferentie waren ook de REW locatieleiders aanwezig.
- Directieleden en Individuele docenten namen deel aan diverse conferenties en IB workshops.

Resultaten

De locaties van REW hebben in 2009 de volgende onderwijsresultaten geboekt:

- In februari namen veertien leerlingen van groep 8 in Dubai en zes leerlingen van groep 8 in Abu Dhabi deel aan de Cito Eindtoets.

- In Davos legde één leerling met succes eindexamen VMBO af.
- In Dubai namen negen leerlingen in het programma Voortgezet Onderwijs deel aan het eindexamen voor het vak Nederlands. Het betreft de Britse examens voor GCSE, A levels en Dutch A1 in het International Baccalaureate Diploma Programme. Alle leerlingen zijn geslaagd.
- Ook in Muscat namen negen leerlingen deel aan het GCSE examen; allen zijn geslaagd.
- In Aberdeen hebben twee leerlingen hun eindexamen voor het vak Nederlands, op Scottish Higher niveau, met succes afgelegd.

Financiën

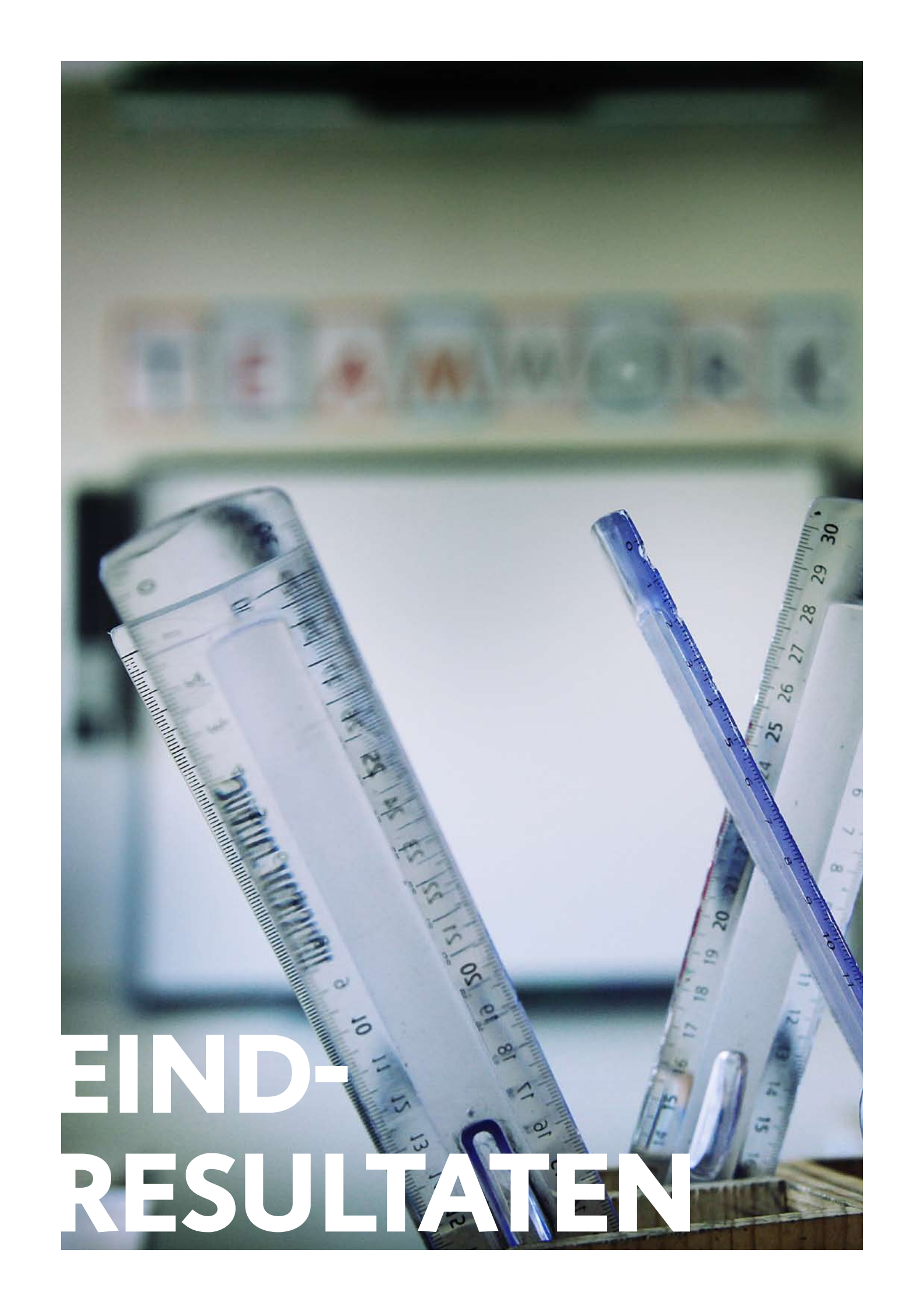
Als gevolg van de integratie van REW binnen SRL is per januari 2009 het boekjaar gewijzigd van schooljaar naar kalenderjaar. Om deze transitie te kunnen realiseren is in de periode september t/m december 2008 gewerkt met een 'gebroken' boekjaar. De jaarrekening voor deze periode van vier maanden sloot af met een positief resultaat. Na de bestemming van het resultaat konden dotaties worden gedaan aan de bestemmingsreserves voor personeel en de reserve voor productontwikkeling, alsook aan de algemene reserve.

Inmiddels is ook het boekjaar 2009 afgesloten. De jaarrekening sluit af met een negatief resultaat. Dit is vooral veroorzaakt door de kosten die zijn gemaakt ten behoeve van de omzetting van de Stichting Backershagen in de BV Backershagen en de daarop volgende integratie binnen SRL. Het negatieve saldo is ook ontstaan door een daling van 60 leerlingen in Dubai als gevolg van de economische crisis. Daarnaast betreft het doorbelaste overhead kosten vanuit SRL aan REW die hoger uitkwamen dan begroot. Het tekort wordt ten laste gebracht van de REW reserves.

De jaarrekening is vastgesteld door de aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

EIND- RESULTATEN

Eindresultaten

Het Bestuur van de Stichting Het Rijnlands Lyceum stelt vast dat er zowel op het niveau van de stichting als van de scholen veel werk verzet is en dat we met recht kunnen stellen dat we op 'koers' liggen met betrekking tot de uitvoering van de plannen die we ons voor de planningsperiode tot 2012 hadden gesteld. In de eerste plaats zette de leerlingengroei op de Nederlandse scholen zich onverminderd voort: van 4.571 naar 4.618 leerlingen. Het Rijnlands Oegstgeest realiseerde daarbij de hoogste instroom in 54 jaar. Ook het Rijnlands Wassenaar groeide met vijftig leerlingen en is daarmee bijna terug op het niveau van 2005.

Op het gebied van governance voldoet de organisatie aan de meest recente regelgeving. Bestuur en rectoren onderhouden een constructieve relatie met de medezeggenschapsorganen. Over en weer is waardering voor het werk dat gedaan wordt. Op het gebied van de kwaliteit van de ondersteunende processen zijn belangrijke acties in gang gezet die tot verbetering zullen leiden. Op personeelsgebied werd met de invoering van de 'Functiemix' een belangrijke stap gezet om het beroep van leraar aantrekkelijker te maken. De scholen hebben het middel dan ook met beide handen aangegrepen. Het Rijnlands Sassenheim vormt samen met collega-scholen in de regio een 'opleidingsschool' voor studenten die zich voorbereiden op het leraarschap. Ten aanzien van kwaliteitszorg hebben alle scholen het initiatief genomen om op structurele wijze de kwaliteit te borgen.

Het financiële resultaat van de stichting als geheel wijkt af van het begrote resultaat vanwege hogere ICT-kosten en een aantal voorzieningen dat getroffen is ten behoeve van het groot onderhoud aan de gebouwen in de toekomst. De financiële ratio's wijzen op een gezonde bedrijfsvoering. Op het gebied van kwaliteit kon het bestuur met veel genoegen vaststellen dat zowel de basisschool van de internationale school als de school voor voortgezet onderwijs belangwekkende accreditaties in de wacht sleepten. Tegelijkertijd stelt de Inspectie van het Onderwijs vast dat in twee van onze Nederlandse scholen extra aandacht nodig is voor aspecten rond het centraal schriftelijk eindexamen. De scholen hebben dit uiteraard al tot een belangrijk speerpunt gemaakt.

Het jaar 2009 was het eerste jaar waarin de Stichting Het Rijnlands Lyceum de moederorganisatie werd van Rijnlands Education Worldwide. Het was het jaar waarin de stichting ook gewerkt heeft aan de start van Europees onderwijs. Dit project krijgt in de komende jaren een vervolg. In 2009 stond de stichting stil bij het feit dat zowel bij de internationale afdeling van Oegstgeest, als op de internationale school in Den Haag en Rijnlands Education Worldwide sprake was van een 25-jarig jubileum. De internationale dimensie is een beeldbepalend facet van de Stichting Het Rijnlands Lyceum en één waarmee de scholen zich landelijk en internationaal onderscheiden.

Leerlingaantal

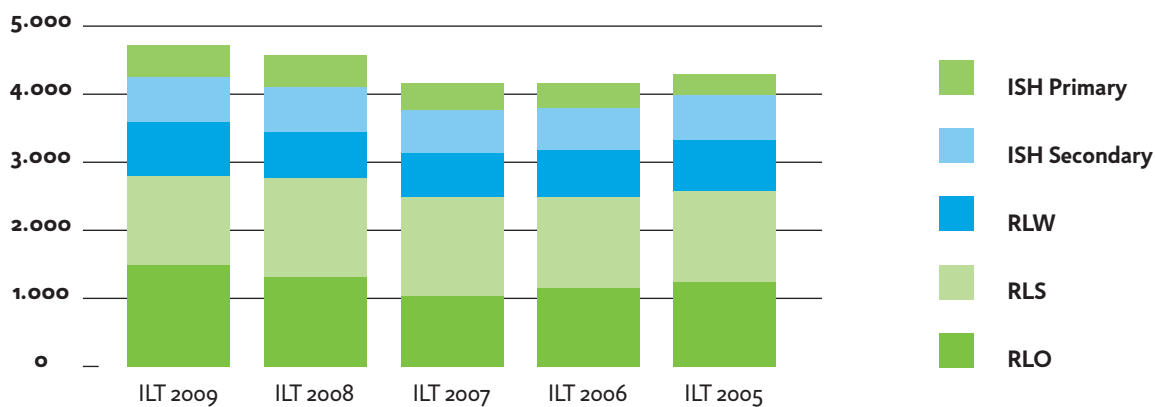
Tabel 1a

Leerlingaantal per 1 oktober ILT

	ILT 2009	ILT 2008	ILT 2007	ILT 2006	ILT 2005
RLO	1.354	1.336	1.108	1.180	1.245
RLS	1.423	1.408	1.351	1.323	1.320
RLW	742	692	673	703	775
ISH Secondary	731	713	662	646	657
ISH Primary	422	422	326	270	275
Totaal	4.672	4.571	4.120	4.122	4.272

Grafiek bij tabel 1a

Leerlingaantal per 1 oktober ILT

Tabel 1b

Indexcijfers leerlingaantal (basisjaar 2004)

	2009	2008	2007	2006	2005
RLO	108,8	107,3	89	94,8	100
RLS	107,8	106,7	102,3	100,2	100
RLW	95,7	89,3	86,8	90,7	100
ISH Secondary	111,3	108,5	100,8	98,3	100
ISH Primary	153,5	153,5	118,5	98,2	100

Personeel

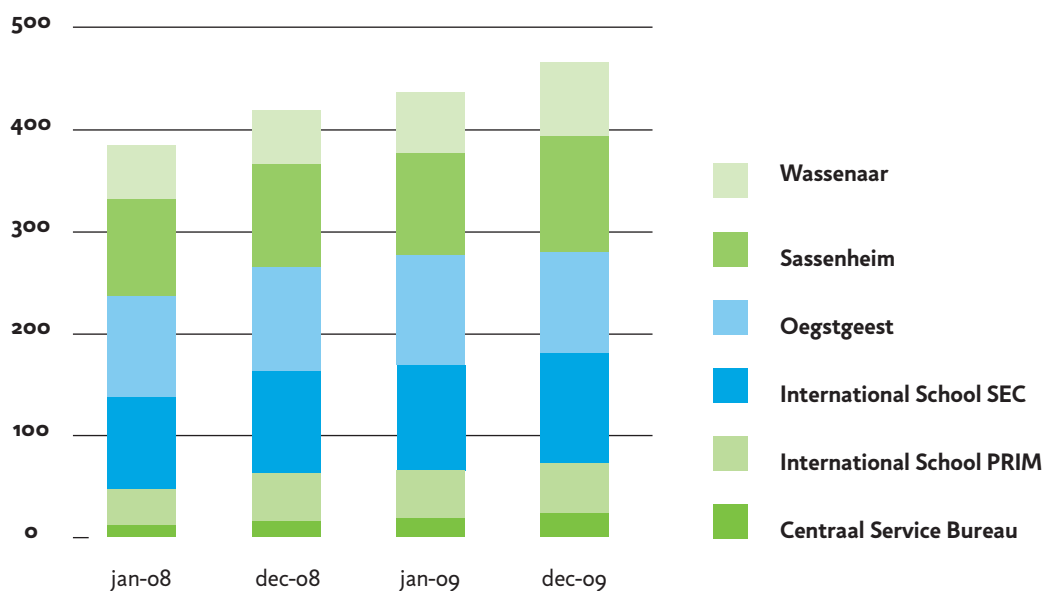
Tabel 2

Formatie per locatie in fte per maand

	jan-08	dec-08	jan-09	dec-09
Centraal Service Bureau	11,60	15,08	18,53	19,81
International School PRIM	35,92	48,16	49,96	51,78
International School SEC	92,19	102,61	100,65	109,69
Oegstgeest	100,65	103,42	105,03	102,61
Sassenheim	97,96	103,9	104,1	111,7
Wassenaar	53,36	54,15	54,97	57,27
Eindtotaal	391,68	427,32	433,24	452,86

Grafiek bij tabel 2

Formatie per locatie in fte per maand

Tabel 3

In dienst - Uit dienst

Aantal medewerkers aanvang 2009	544
Indiensttredingen 2009	122
Uitdiensttredingen 2009	-93
Totaal aantal Medewerkers 2009	573

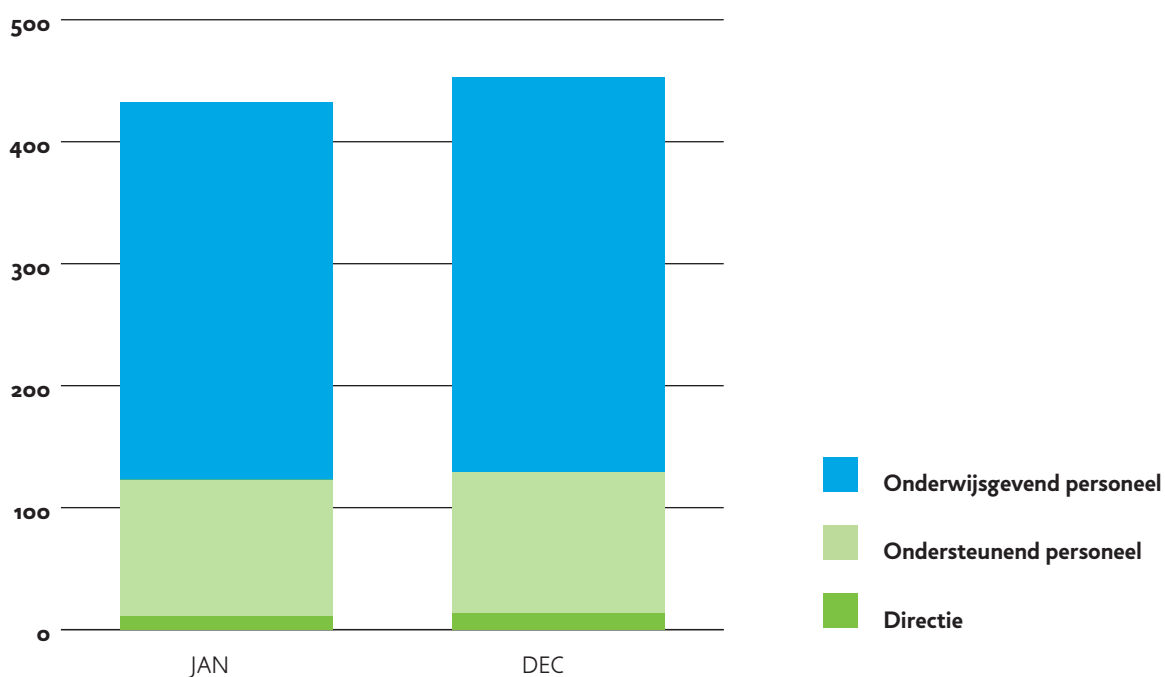
Tabel 4

Formatie functiegroep in januari en december 2009

	jan	dec
Directie	11	13,75
Ondersteunend personeel	111,99	115,37
Onderwijsgevend personeel	309,83	323,74
Eindtotaal	432,82	452,86

Grafiek bij tabel 4

Formatie per functiegroep per maand

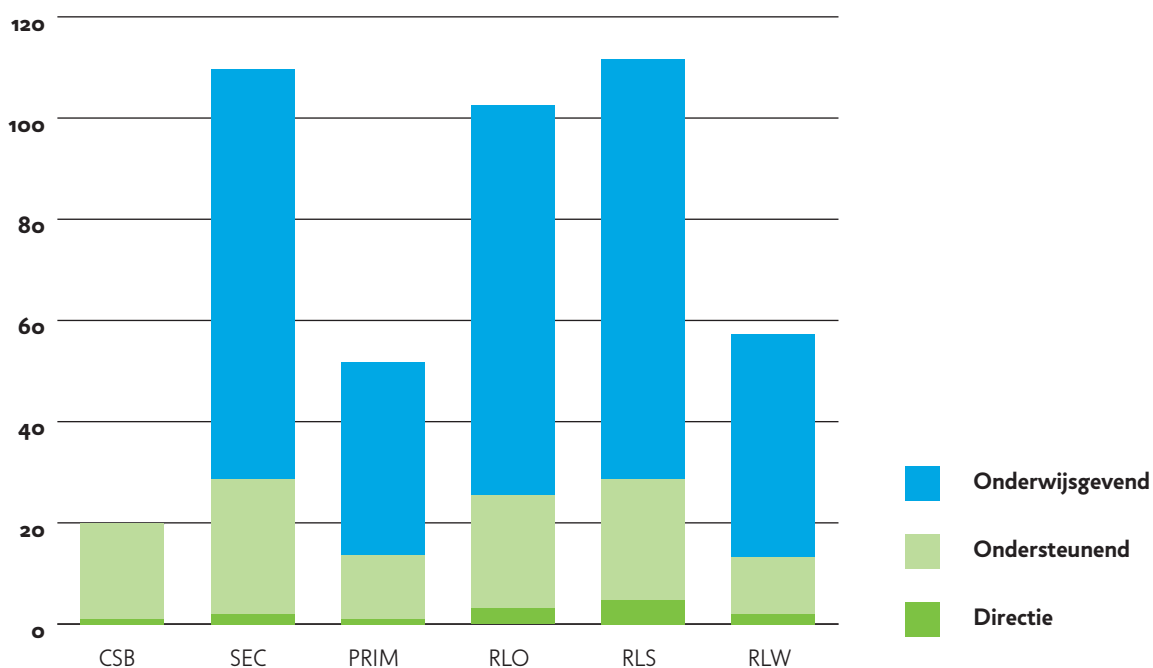
Tabel 5

Formatie per locatie per functiegroep

	CSB	SEC	PRIM	RLO	RLS	RLW	Eindtotaal
Directie	1	2	1	3	4,75	2	13,75
Ondersteunend	18,81	26,58	12,61	22,4	23,85	11,12	115,37
Onderwijsgevend	0	81,11	38,17	77,21	83,1	44,15	323,74
Eindtotaal	19,81	109,69	51,78	102,61	111,7	57,27	452,86

Grafiek bij tabel 5

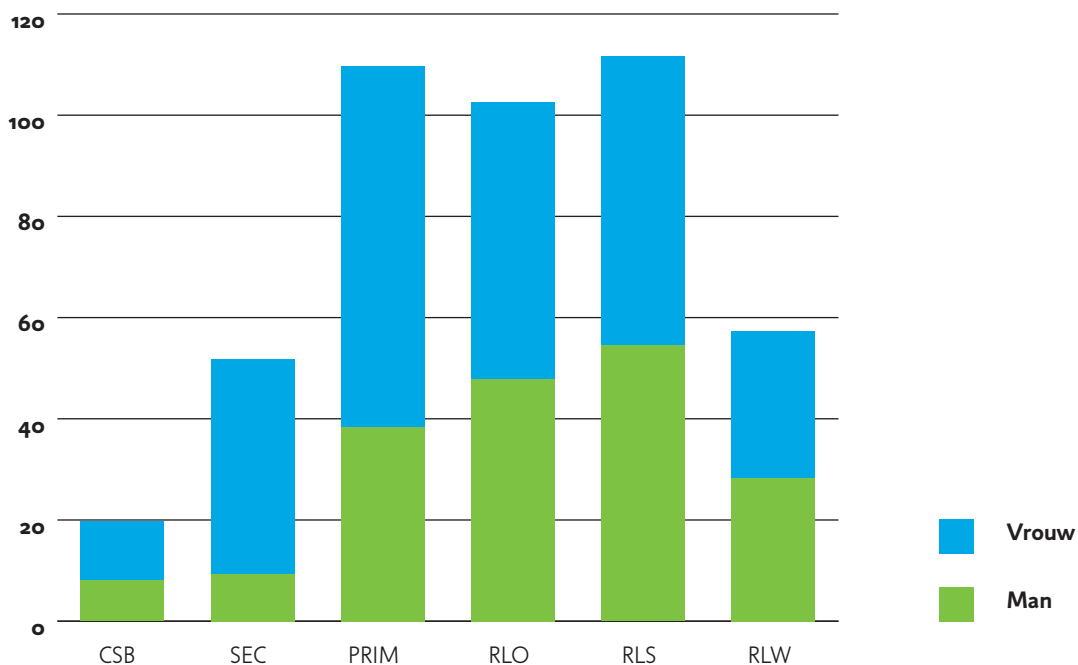
Formatie per functiegroep per locatie

Tabel 6
Man-Vrouw verdeling

Locatie	Man	Vrouw	Totaal
CSB	8,02	11,79	19,81
PRIM	9,31	42,47	51,78
SEC	38,4	71,29	109,69
RLO	47,85	54,76	102,61
RLS	54,44	57,26	111,7
RLW	28,29	28,98	57,27
Totaal	186,31	266,55	452,86

Grafiek bij tabel 6
Man-Vrouw verdeling

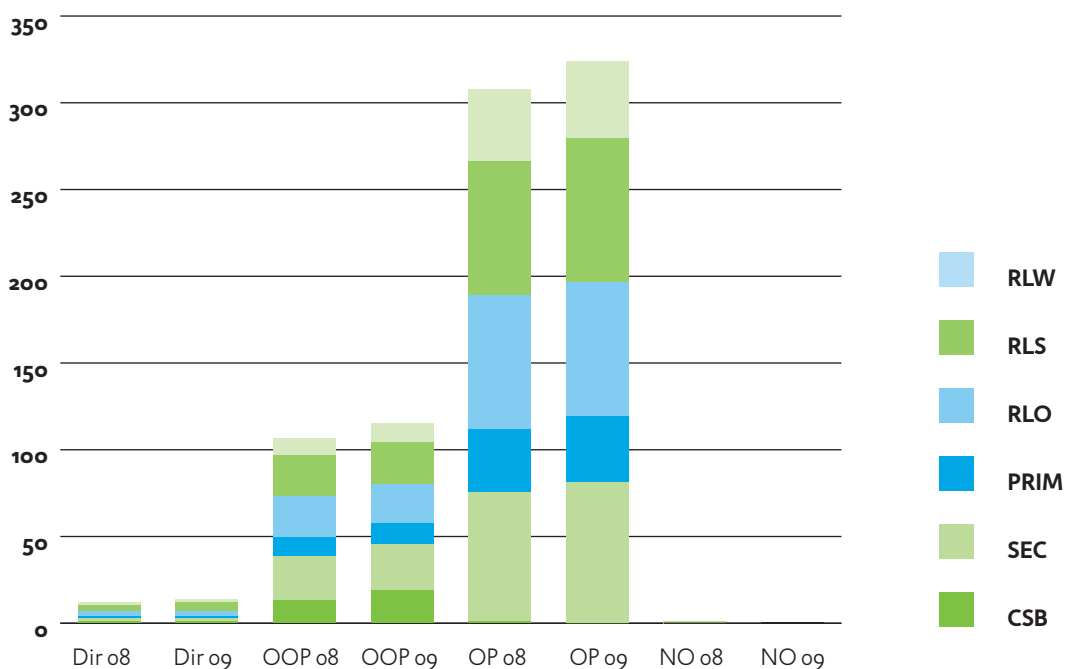
Funcieverdeling

Tabel 7

Funcieverdeling per locatie vergelijkend vorig jaar	DIR		OOP		OP		Nasch.opvang	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
CENTRAAL SERVICE BUREAU	1,00	1,00	13,08	18,81	1,00	0,00	0,00	0,00
SECONDARY	2,00	2,00	25,4	26,58	74,79	81,11	0,42	0,00
PRIMARY	1,00	1,00	11,03	12,61	36,13	38,17	0,00	0,00
RL OEGSTGEEST	3,00	3,00	23,62	22,4	76,8	77,21	0,00	0,00
RL SASSENHEIM	3,00	4,75	23,56	23,85	77,34	83,1	0,00	0,00
RL WASSENAAR	2,00	2,00	10,17	11,12	41,98	44,15	0,00	0,00
Eindtotaal	12,00	13,75	106,86	115,37	308,04	323,74	0,42	0,00

Grafiek bij tabel 7

Funcieverdeling per locatie vergelijkend vorig jaar

Contract

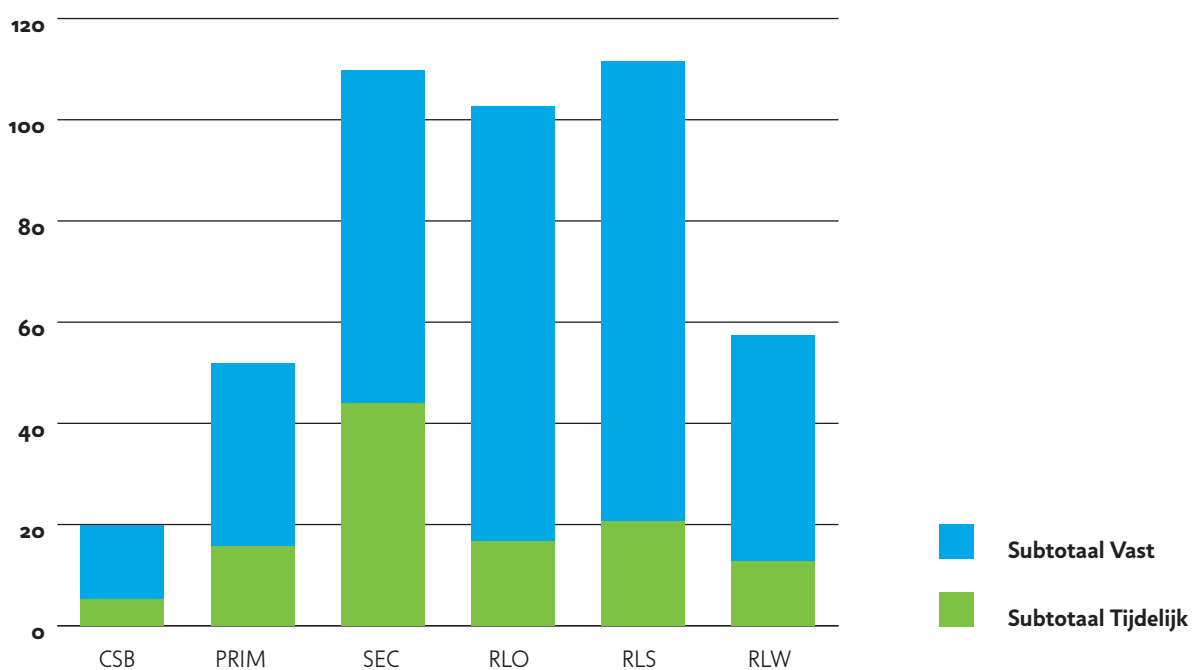
Tabel 8

Contracttype per locatie in fte

	SUBTOTAAL TIJDELIJK	SUBTOTAAL VAST	TOTAAL GENERAAL
CSB	5,15	14,66	19,81
PRIM	15,77	35,99	51,76
SEC	43,99	65,70	109,69
RLO	16,71	85,95	102,66
RLS	20,57	91,08	111,65
RLW	12,81	44,48	57,29
Eindtotaal	115,00	337,86	452,86

Grafiek bij tabel 8

Tijdelijk / Vast

Leeftijd

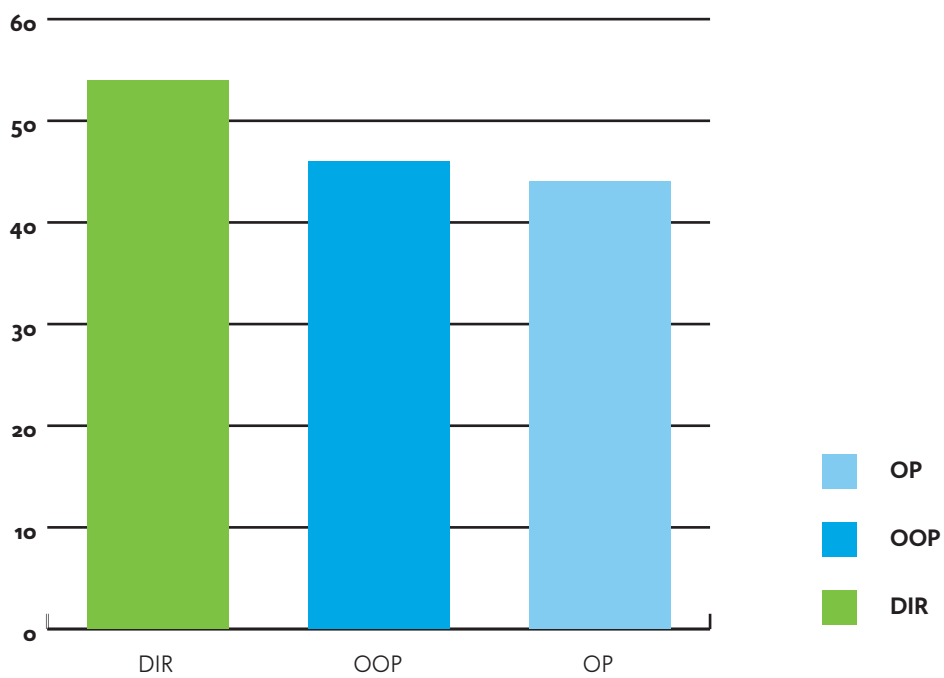
Tabel 9

Gemiddelde leeftijd per functiegroep in jaren

Functie	gemiddelde leeftijd
DIR	54
OOP	46
OP	44

Grafiek bij tabel 9

Gemiddelde leeftijd per functiegroep

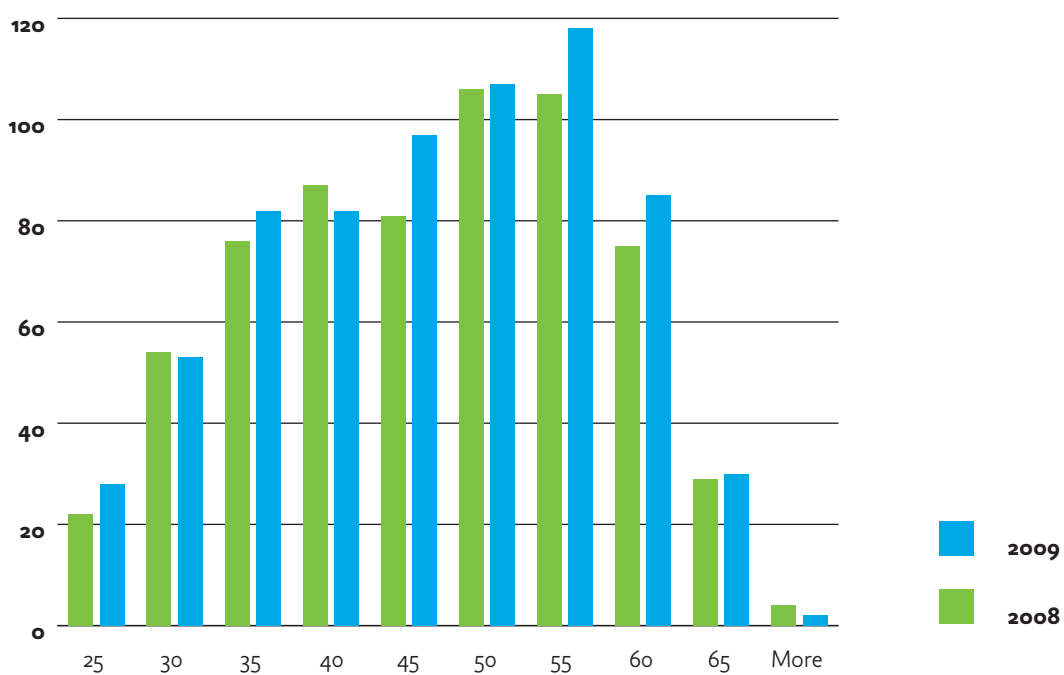
Tabel 10a

Leeftijdsklasse en aantal 2009 t.o.v. 2008

Klasse 09	Aantal 08	Aantal 09
25	22	28
30	54	53
35	76	82
40	87	82
45	81	97
50	106	107
55	105	118
60	75	85
65	29	30
More	4	2

Grafiek bij tabel 10a

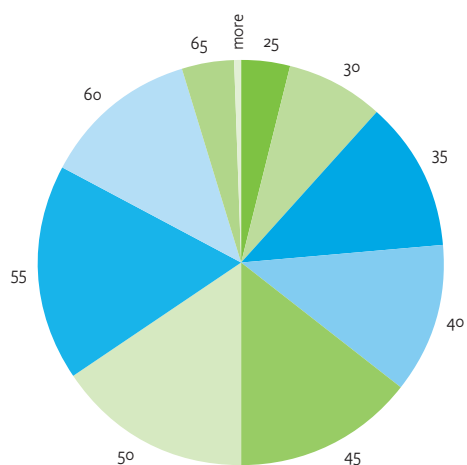
Leeftijdsklassen

Tabel 10b
Verdeling op basis van leeftijd

Klasse 09	Cumulatief 09
25	4,09%
30	11,84%
35	23,83%
40	35,82%
45	50,00%
50	65,64%
55	82,89%
60	95,32%
65	99,71%
More	100,00%

Grafiek bij tabel 10b
Verdeling op basis van leeftijd

Functieschalen

Tabel 11a

Functieschalen

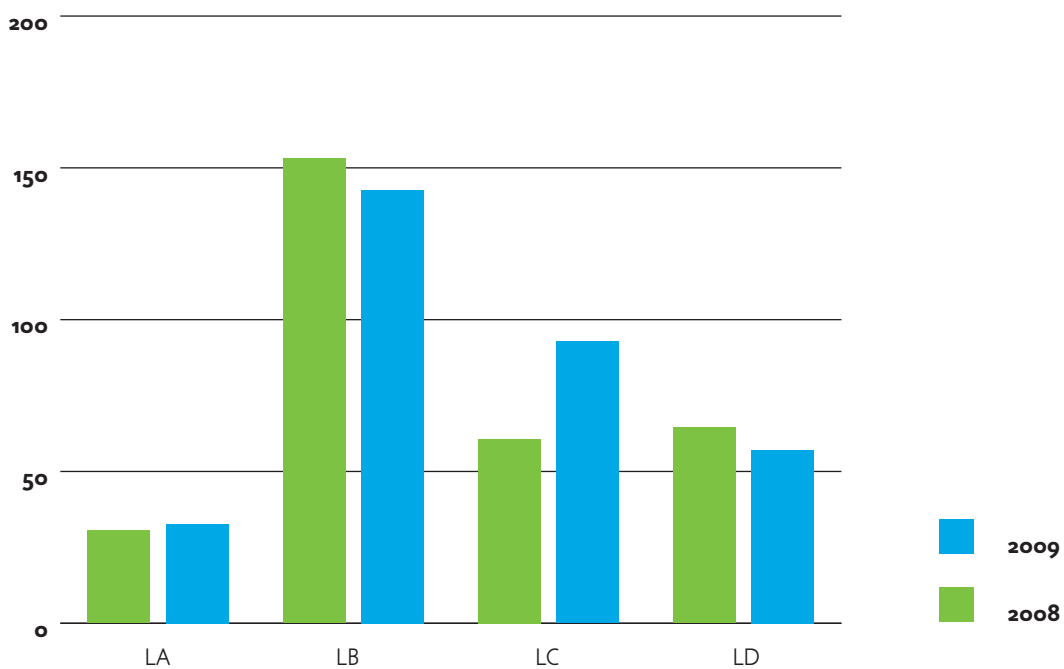
Functieschalen	OOP	DIR	OP	Eindtotaal
02	6,01			6,01
03	7,88			7,88
04	28,14			28,14
05	8,21			8,21
06	20,84			20,84
07	15,83			15,83
08	14,20			14,20
09	1,20			1,20
10	4,22			4,22
11	2,54			2,54
12	0,80			0,80
13	2,00	7,75		9,75
14	1,00	2,00		3,00
15	1,00	2,00		3,00
LA			32,61	32,61
LB	0,50		142,21	142,71
LC			92,81	92,81
LD	1,00		56,11	57,11
Overig		2,00		2,00
Eindtotaal	115,37	13,75	323,74	452,86

Tabel 11b
Functieschalen

	2008	2009
LA	30,57	32,61
LB	153,14	142,71
LC	60,73	92,81
LD	64,47	57,11

Grafiek bij tabel 11b
Functieschalen

* betreft gemiddelden over de 4 VO-scholen en ISH-PO

Loonkosten en bezoldiging Bestuurder en Raad van Toezicht

Tabel 12

Loonkosten in euro

Resume 09	fte	loonkosten	gemiddeld (a)	gpl (b)*	a/b*100%
Directie	13,75	1.227.349,10	89.261,75	93.724	95,24%
Onderwijs	323,74	19.973.221,11	61.695,25	74.496	82,82%
Ondersteunend	115,37	5.214.024,13	45.193,93	42.245	106,98%
Nascholing	0,00	0,00	0,00	0,00	
Totaal	452,86	26.414.594,34	58.328,39	66.863,59	87,23%

* betreft gemiddelden over de 4 VO scholen en ISH-PO

Tabel 13a

Bezoldiging bestuurder: dr. M.W. Knoester

Bruto salaris	Totaal periodiek betaalde beloning	Pensioenkosten	Totaal 2009
€ 118.208,00	€ 122.776,00	€ 20.175,00	€ 142.951,00

Het salaris van de bestuurder is conform de Beloningsleidraad Bestuurders Voortgezet Onderwijs categorie D

Tabel 13b

Bezoldiging van de leden van de Raad van Toezicht bedroeg in 2009:

Voorzitter	€
H.F. Dijkstal	5.000,00

Leden	€
Mw. Qin Yao	3.000,00
F. Wensing	3.000,00
G. Bosman	3.000,00
J. Overdevest	3.000,00
T. den Hoed	3.000,00

Verzuimpercentages

Tabel 14a

Ziekteverzuimpercentage excl. zwangerschap

School	Perc 08	Perc 09
ISH prim	2,41%	1,56%
ISH sec	3,76%	3,74%
Wassenaar	3,13%	2,41%
Oestgeest	2,63%	2,83%
Sassenheim	5,35%	4,74%
Centraal servicebureau	1,93%	1,86%
Totaal gemiddeld	3,70%	3,48%

Tabel 14b

Meldingsfrequentie excl. zwangerschap

School	M Freq 08	M Freq 09
ISH prim	1,58	1,47
ISH sec	1,59	1,65
Wassenaar	1,38	1,23
Oegstgeest	1,24	1,16
Sassenheim	1,81	1,74
Centraal Servicebureau	0,95	1,22
Totaal gemiddeld	1,48	1,45

Financiële kengetallen

Tabel 15

Kengetallen financieel 2009 - 2006

Kengetallen Financieel	2009	2008	2007	2006
Solvabiliteit	23,3%	20,5%	18,9%	13,5%
Liquiditeit	0,82	0,78	0,92	1,30
Netto Werkpitaal in € 1000	-1955	-2006	-751,00	
Rentabiliteit*	0,7%	4,2%	2,8%	3,9%
Weerstandsvermogen	16,5%	15,4%	14,3%	
Kapitalisatiefactor	39,8%	41,9%	47,5%	
Rendement Eigen vermogen (ROI)*	5,2%	27,9%	19,4%	41,5%
Omloopsnelheid Eigen vermogen*	7,33	6,52	6,99	10,59
Bijdrage OCW in baten	73,2%	69,9%	70,2%	71,9%
Personeelsfactor	70,8%	72,3%	70,3%	71,8%

* Deze indexcijfers 2009 zijn berekend exclusief resultaat en/of vermogenstoename in 2009 naar aanleiding van verkregen deelneming per 1 januari 2009

Baten en Lasten

Tabel 16

Staat van Baten en Lasten (enkelvoudig) 2009 met ter vergelijking de cijfers van 2008

	2009 (realisatie) €	2009 (begroot) €	2008 (realisatie) €
<i>Baten</i>			
Rijksbijdragen	28.869.097	25.962.034	23.207.186
Overige baten	10.545.258	9.723.196	9.989.441
Totaal baten	39.414.355	35.685.230	33.196.627
<i>Lasten</i>			
Personeel	27.911.856	27.173.761	24.016.242
Afschrijving	1.116.121	818.000	849.092
Huisvesting	2.397.667	1.809.500	1.724.705
Instellingslasten	7.441.684	4.867.896	5.056.479
Totaal lasten	38.867.328	34.669.157	31.646.518
Saldo Baten en Lasten	547.027	1.016.073	1.550.109
Financiële baten	16.312	20.000	51.851
Financiële lasten	282.059	0	223.735
Financieel resultaat	-265.747	20.000	-171.884
Enkelvoudig resultaat 2009	281.280	1.036.073	1.378.225
Resultaat deelneming	-69.027	51.835	nvt
Resultaat 2009	212.253	1.087.908	1.378.225

Balans

Tabel 17

Enkelvoudige Balans per 31 december 2009 (in euro's)

Activa	31-12-09	31-12-08
<i>Vaste Activa</i>		
Materiële vaste activa	16.627.511	15.217.170
Financiële vaste activa	2.160.174	2.529.014
	18.787.685	17.746.184
<i>Vlottende Activa</i>		
Vorderingen	4.915.736	6.034.414
Liquide middelen	4.114.654	1.057.820
Totaal Activa	27.818.075	24.838.418
<i>Passiva</i>		
Eigen vermogen	6.464.565	5.095.170
Voorzieningen	3.041.885	1.711.355
Langlopende schulden	7.325.805	8.934.364
Kortlopende schulden	10.985.820	9.097.529
Totaal Passiva	27.818.075	24.838.418

Kasstroomoverzicht

Tabel 18

Kasstroomoverzicht (in euro's)

	2009	2008
Ex operationele activiteiten		
Exploitatiesaldo	281.280	1.378.226
Afschrijvingen	1.116.121	849.094
<i>Mutatie werkkapitaal</i>		
Vorderingen	1.118.678	203.075
Kortlopende schulden	1.888.292	-51.216
Mutatie voorzieningen	1.330.528	-42.679
Operationele kasstroom	5.734.899	2.336.500
Ex investeringsactiviteiten		
Materiële vaste activa	-2.526.462	-2.791.965
Financiële vaste activa	368.840	-348.789
Investeringskasstroom	-2.157.622	-3.140.754
Ex financieringsactiviteiten		
Kredietinstellingen	-1.608.559	481.740
Mutatie Algemene Reserve	1.088.115	91.696
Mutatie Bestemde Reserve	0	-871.264
Financieringskasstroom	-520.444	-297.828
Mutatie liquide middelen	3.056.833	-1.102.082
Primo verslagjaar	1.057.821	2.159.903
Ultimo verslagjaar	4.114.654	1.057.821

Begroting 2010

Tabel 19

Begroting verantwoordingsjaar 2010 (in euro's)

Baten	Bedrag	Totaal
Bijdrage OC&W	28.199.360	
Overige bijdragen	8.364.720	
Overige baten	1.299.500	
Totaal baten		37.863.580

Lasten		
Personeel	27.414.911	
Afschrijving	728.379	
Huisvesting	1.886.169	
Instelling	7.019.897	
Totaal lasten		37.049.356

Exploitatiesaldo		814.224
Financiële baten en lasten	0	
Baten	0	
Lasten		0
Totaal lasten		814.224

Key Performance Indicators

Tabel 20

1. Bedrijfsvoering	2008	2009
· Solvabiliteit:	20,50%	23,30%
· Rentabiliteit	4,20%	0,70%
· Weerstandsvermogen	15,40%	16,50%
· Kapitalisatiefactor	41,90%	39,80%
· Liquiditeit	78,00%	82,00%
· Gemiddelde loonsom (afgezet tegen de gpl)		Zie tabel 12
· Verdeling leeftijdsopbouw en man/vrouw verdeling		Zie tabel 9, 10 en 6
· Ziekteverzuim	3,90%	3,48%
· Instroom en uitstroom medewerkers		zie tabel 3
· Scholingsbudget per medewerker	€ 580	€ 500
· Leerlingaantal (incl vavo)	4571	4672

2. Kwaliteit en rendement	2008					2009				
Gemiddeld cijfer centraal examen	school	mavo	havo	vwo		school	mavo	havo	vwo	
	RLW	5,8	6,4	6,5		RLW	5,8	6,2	6,3	
	RLO	nvt	6,3	6,3		RLO	nvt	6,1	6,2	
	RLS	6,3	6,2	6,1		RLS	6,5	6,4	6,1	
· Aantal geslaagden	school	mavo	havo	vwo	ib	school	mavo	havo	vwo	ib
	RLW	100%	97%	99%		RLW	90%	89%	96%	
	RLO	nvt	84%	94%	74%	RLO	nvt	94%*	84%	90%
	RLS					RLS	98%	92%	89%	
	ISH				90%	ISH				93%
· Percentage van 3e leerjaar naar diploma (cohortrendement)*	school	mavo	havo	vwo		school	mavo	havo	vwo	
	RLW	87%	66%	83%		RLW	85%	75%	79%	
	RLO	nvt	67%	89%		RLO	nvt	81%	67%	
	RLS	88%	81%	69%		RLS	94%	69%	68%	
· Inspectieoordeel over de opbrengsten over drie jaar*	school	mavo	havo	vwo		school	mavo	havo	vwo	
	RLW	vold.	vold.	vold.		RLW	onvold.	vold.	vold.	
	RLO	nvt	vold.	vold.		RLO	nvt	vold.	vold.	
	RLS	vold.	vold.	vold.		RLS	vold.	vold.	onvold.	
· Inspectieoordeel kwaliteit*	school	mavo	havo	vwo		school	mavo	havo	vwo	
	RLW	+	+	+		RLW	+	+	+	
	RLO	nvt	?	+		RLO	nvt	+	+	
	RLS	+	+	+		RLS	+	+	+	

Bron: www.onderwijsinspectie.nl (Schoolwijzer).

* Inclusief de geslaagden van 5 havo Teylingen bedroeg dit perc. 88%

SUMMARY IN ENGLISH

Summary in English

For the benefit of our international stakeholders we here give a brief summary in English. We will discuss the most important developments and in particular those developments that concern international education. For the reports of the ISH Primary and the ISH Secondary, you are referred to the annual report itself. These parts are in English. The same goes for the report of the Participation Council of the ISH Primary. The Annual Report for 2009 is entitled *On Course*, which should be taken to express our belief that the organization is well under way to realise the targets set in the Strategic Plan "Koers 2012" (*Focus 2012*).

The Annual Report for 2009 opens with a report from the Supervisory Board stating among other things that the Supervisory Board has approved the budget and the annual accounts. The Board also reflects on the decease of its chairman, Mr Hans Dijkstal, who passed away on 9 May 2010, and commemorates Mr Dijkstal as a man of great consequence to the Rijnlands Lyceum foundation. In its role as supervisor, the Supervisory Board has found that the Foundation steers a straight and forward-looking course, with an eye to healthy management, and delivers the kind of quality to be expected of an educational organization and makes an important contribution to society through its educational programmes.

The report of the Executive Board mentions a number of interesting developments that took place in 2009. In the sphere of Governance, the Good Governance Code was adopted as well as complied with. Improvements were also effected as to the Participation Council regulations. Regarding personnel management, the implementation of the "Function Mix" is mentioned, which should lead to a better division of functions within a school with payment linked accordingly. Further, it is described how the schools tightened their bonds with universities in order to further the intake of young teachers. The Facts & Figures show that the Foundation's sick leave was reduced in percentage terms when compared to 2008 and stands, with 3.48%, at a substantially lower rate than the national average. Moreover, the Board makes mention of the fact that the financial ratios were achieved. The financial long-range perspectives are good and the Foundation may be characterized as financially sound. However, the Board does report increasing IT costs and has meanwhile announced measures to reduce those costs.

In 2009 the Board and principals reaffirmed the vision on education and the core values which form the starting point for the educational activities. Further, a debate was held to discuss the positioning of the schools within the education market and their social relevance. That discussion led the Rijnlands Wassenaar to decide to concentrate for the future on HAVO and VWO [Senior General and Pre-University Secondary] education as well as on bilingual VWO education and to gradually cut back its MAVO section [Lower General Secondary Education]. Fortunately, all schools saw either a substantial increase in or stabilization of their number of pupils. Another important positioning issue involved the possible start of the European Baccalaureate programme in the International School of the Hague. This would meet a long-felt wish of the employees of the European organizations in The Hague. In January 2009 the Netherlands was in principle given the green light to establish a type III European School in The Hague. This would be realised under a three-year pilot scheme for the last two years of the European Baccalaureate programme. Towards the end of November 2009, however, the European organizations in The Hague announced that after all, they still had a preference for another type of European School than had been intended and applied for in Brussels by the Ministry of Education. That type would not only provide secondary education but primary education as well. Also, the organizations were much more in favour of a separate school, in other words, detached from the ISH, on a structural basis (type I or type II) rather than on an experimental basis (type III). It was, moreover, also felt to be important that this new school have a genuinely European character. In any case, this meant postponement of the original plan and a possible renewed application based on a different organizational set-up.

In the year under review, Rijnlands Education Worldwide devoted a great deal of effort to keep the number of pupils abroad at a good level, despite the economic crisis and has even been prepared to investigate the possibilities of starting up a new establishment (Singapore). This establishment is set to open in September 2010.

In the year under review, all schools made choices as regards their quality assurance policies. Customer satisfaction surveys form a part of these. The Executive

Board is pleased to report that the Primary School of the International School of The Hague is the first ever school in the world to be awarded an IPC accreditation and that at "mastering level". The accreditation investigation by the CIS that took place at the Secondary School was carried out in 2009 and resulted, at the start of 2010, in a positive appraisal and thus in the designation "accredited by the Council of International Schools". The Board has complimented both principals and teams of teachers on these results.

In 2009 the Board and the principals also discussed any further plans for Internationalization and the role that Rijnlands Education Worldwide could play in this respect. It is with a sense of pride that we reiterate here that on 6 November 2009 we celebrated 25 years of international education through a conference on the Future of International Education.

Furthermore, the Board drafted a memo in cooperation with the principals which comprises the guiding principles of the foundation with regard to *Citizenship*, an item that is also greatly promoted by the Dutch authorities and is monitored by the Dutch inspectorate.

Finally, we would like to refer you to the appendices "Facts & Figures" with the key-performance indicators for the organization as a whole.

We hope that this annual report fulfils a need for information and will induce the stakeholders to get discussions going in participation councils as well as parent councils and parent associations and, it goes without saying, with the principals and the Board.

COLOFON

Dit is een uitgave van Stichting Het Rijnlands Lyceum

Fotografie: Bert de Jong Grafisch Design, Den Haag

Ontwerp: Ontwerpwerk, Den Haag

Juni 2010

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden op welke
wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van
Stichting Het Rijnlands Lyceum.